STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 07573

PROFESOR SHVARTSSHTAYN

Jakub Zonszajn

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יעקב זאנשיין

פראפעסאר שוואַרצשטיין

דראמע אין 3 אקטן — 5 בילדער

פארלאג „יידיש בוך“
ווארשע 1950

הילע פּראָיעקטירט: ק. גלעב

JAKUB ZONSZAJN
PROFESOR SZWARCSZTAJN
Dramat w 3-ch aktach 5 odsłonach
Wyd. „IDISZ-BUCH“, WARSZAWA 1950

Druk. „Nowe Życie“ Warszawa
Al. Gen, Świerczewskiego 79
B-1-120770

פערזאָנען:

פראָפעסאָר שווארצשטיין — 60 יאָר אַלט

ראָזאַ — זיין פרוי 55 " "

אַנבאַ — זייער טאָכטער 24 " "

יאָהאַן — 26 " "

קרימהילד פאָן היינאַו 42 " "

העלענע — איר טאָכטער — דערצויגן אין פראָפ. הויז 23 " "

עריק — 26 " "

מאַרי — 45 " "

קורט — 38 " "

שטוב־מיידל — ביי קרימהילדן 19 " "

זיגפריד — 70 " "

געשטאַפּאָ־אָפיציר — אַ שכנטע — אַן אַרבעטער א.אַנד.

צייט פון דער האַנדלונג: 1943—1944.

אָרט פון דער האַנדלונג: דער ערשטער אַקט און דאָס ערשטע בילד פון צווייטן אַקט — אין אַ דייטשער קרייז־שטאָט, דער צווייטער אַקט און דאָס ערשטע בילד פון דריטן אַקט — אין אַ פאָרשטאָט פון אַזוי גערופענעם גענעראַל־גוווערנעמאַן, דער דריטער אַקט — דאָס לעצטע בילד — אין אַ דייטשער צענטער־שטאָט.

ערשטער אַקט

ערשט בילד

אַ צימער ביי פּראָפעסאָר שוואַרצשטיין. ווען דער פאָרהאַנג גייט אויף, הערט זיך דאָס מאַרשירן פון מיליטער אויפן גאַס. מוזיק. ווען דער דאָזיקער רעש פאַרשווינדט, הערן זיך פון ערגעץ אָפּגעריסענע ווערטער פון אַ ראַדיאָ-הילכער: טררר... יודען-קאָמוניסטען... טררר... נאַציאָנאַל-סאָציאַליז-מוס...” ראָזאַ שטייט ביי דער טיר פון שלאָף-צימער, מיט דער האַנט אויף דער קליאַמקע. ווען דער מיליטער-מאַרש לעשט זיך אויס, גייט זי לאַנגזאַם צו צום פענצטער און קוקט אַרויס, פאָרזיכטיק אָפּבייגנדיק דעם פאָרהאַנג. פון פראָפעסאָרס צימער הערן זיך שריט, עס הערט זיך אַ טומל פון אַן אומגעפאַלענער שטול. באַלד ווערט ווידער שטיל. ראָזאַ גייט צו צום קרעדענס עפנט די טירלעך און זוכט אין די באַזונדערע אָפּטיילונגען.

ר אָ ז אַ: (אויסגעגלייכט. מורמלט אומרויק) נישטאָ מער גאָרנישט. — (פאַר-מאַכנדיק די טירלעך פון קרעדענס) שוין דער דריטער טאָג, ווי דער אַלטער גוטער זיגפריד ברענגט נישט מער גאָרנישט. — זאָל זיין,

מען זאָל אים האָבן געכאַפּט ביי דער שוועל. (מיטן בליק צו דער טיר פונעם פּראָפעסאָרס צימער) ער לעבט מיט זיין ביכער־וועלט, מיט זיין שרייבן... און איך? און אַ נ נ אַ?

פון אַריינגאַנג הערט זיך אַ קלאַפּ אין טיר.

(געשפּאַנט) ווער איז? אַננאַ? (זי גייט פאַרזיכטיק אין דער ריכטונג, עפנט די טיר.) ווער איז? אַך... געוויס איז דאָס זיגפריד. — (זי גייט גיך אַרויס און קערט זיך באַלד אום צוריק מיט אַ קלומיקל אין דער האַנט, גע־רירט) ער... דאָס האָט ער ווידער אונטערגעוואָרפן— זיגפריד! (מיט צי־טערנדיעק הענט פּאַקט זי אויף דאָס קלומיקל. לייגט אַרויף אויפן טיש— ברויט, קאַרטאָפל, קאַווע) ברויט און קאַפּי — דאַנקען גאָט... (זי טראָגט איבער דאָס ביסל פּראָדוקטן אין קרעדענס אַריין און נעמט זיך גלייך גרייטן דעם טיש; גייט נאַכהער אָפּ אויף אַ רגע אין קיך אַריין, צוריק־קומענדיק קלאַפּט זי אין טיר פון פּראָפעסאָרס צימער. עפנט) מיר וועלן פרישטיקן, היינריך!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : זאָפאָרט, ראָזאַ.

ר אָ ז אַ : קום גלייך, די קאַפּי וועט קאַלט ווערן.

גייט אָפּ.

פּראָפעסאָר קומט אַרויס פון זיין צימער. ער זעצט זיך צום טיש און קוקט פאַרטיפט אין דעם בוך, וואָס ער האָט גע־בראַכט מיט זיך. ער מורמלט עפּעס מיט צופרידנקייט. ראָזע קומט מיט קאַווע — שטעלט זי אויפן טיש.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (זיין שטים) גלייך־גלייך...

ר אָ ז אַ : וואָס לייענסטו, היינריך?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (מיט באַגייסטערונג אין בליק) צי דערמאָנסטו זיך, מוטער, די בישט־פּאַרעגדיקטע באַללאַדע „ד אָ ן ז ש ו אַ ן" פון שילער, דאָס זעקסטע געדיכט, „צור יאַרהונדערטווענדע"

לייענט פון בוך:

„...אומגליקלעך גייט ער אַרויס פונעם קאַמף אָבער זיין ווערט האָט ער נישט פאַרלוירן. דאָס דייטשע רייך און די דייטשע באַציע זיינען צווייערליי זאַכן. דער מאַיעסטעט פון דעם דייטש רוט נישט אויף דעם קאָפּ פון זיינע פירשטן. אומאָפּהענגיק פון דעם פּאָליטישן, האָט

זיך דער דייטש אין אייגענעם ווערט געשאפן. און ווען זאגאר די אימ־פעריע זאל אונטערגיין, וועט אויך בלייבן די דייטשע ווערדע אומ־באשעדיקט. זי איז א זיטלעכע גרויסארטיקייט, זי איז פאראן אין דער קולטור און אין דעם כאראקטער פון דער נאציע און איז פון אירע פאליטישע שיקזאלן אומאפהענגיק".

ר אָ ז אַ: (קייעט א טרוקן שטיקל ברויט און טרערן רינען איבער אירע באקן) שיללער...

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: דו ביסט נישט מיט אלעמען, ראזא, ביסט קראנק.

ר אָ ז אַ: (ווינט שטיל) קראנק בין איך?

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: צי זענען נאך קיין שווערע צייטן נישט געווען אין אונ־דזער לעבן, צי האב איך מאל געהערט דיין געוויין?

ר אָ ז אַ: באמיט זיך צו באהערשן אבער דאס געוויין רייסט זיך דורך אירע רייד) דיינע ווערטער, דיינע געדאנקען, דיין עקשנותדיקער גלויבן אין מענטש, אין בוך — דאס אלץ איז געווען גוט ביז א געוויסער צייט, די יארן ביז ניינאונדרייסיק זיינען דאך פאר אונדז געווען אפענע טירן אין דער וועלט אריין!

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: צי איז עס דורכויס נויטווענדיק איצט צו דערמאנען דאס אלץ?

ר אָ ז אַ: (זעצט פאר, גלייך זי וואלט זיין באמערקונג נישט געהערט) דו האסט געזאגט: אזוי וועט עס נישט בלייבן! האסט גערעדט וועגן דיינע דייטשע שילער, וועלכע דו האסט דערצויגן, וואס וועלן דאס לעבן שטרעקן פאר דיר, וועגן דעם פ אָ ל ק פון פילאסאפן. — דו הערסט דאך אויך איצט נישט אויף צו גלויבן.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (מיט ווארעמקייט אין דער שטים) ביסט אויפגערעגט, ראזא, ביסט נערוועז... איך גלייב אין מענטשן!

ר אָ ז אַ: (מיט פאראכטונג) מענטשן... גאט מיינער!

עס הערט זיך א העפטיק קלאפן ביים אריינגאנג.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (מיט א לייכטן ציטער אין דער שטים) דו ביסט אזוי איבערגעשראקן! (שטייט אויף) געוויס איז דאס...

ר אָ ז אַ: (האסטיק) ניין! גיי גלייך צו זיך אין צימער!

דאס קלאפן ווערט שטארקער.

(בעטנדיק) נו, גיי, הייטריך. איך בעט דיך!

דער פראפעסאר פאלגט זי צעגערנדיק.

פּראָפעסאָר: (ביי דער טיר פון זיין צימער) ווער זאָל דאָס זיין? שכנים איז דאָך פאַרבאָטן אַריינצוגיין צו אונדז!

פון הינטער די קוליסן הערט זיך אַ פרויען-שטימע.

פרויען־שטימע: פאַר אייך — געגנעדיקע פראַו!

ראָזאַ: אָבער וואָס איז דאָס? מיין גאָט! פון וועמען איז דאָס?

פרויען־שטימע: ס׳גאַנץ עגאַל. ס׳איז באַצאָלט אויך פאַרן אָפּטראָגן.

ראָזאַ: (ווי פריער) אָבער איך נעם דאָס נישט! בעסטע פרוי איך בעט אייך (איר שטים דערווייטערט זיך) איך נעם דאָס נישט... נעמט עס צוריק! נע־מ־ט...

די שטימען ווערן פאַרשוווּנדן.

פּראָפעסאָר: (פאַר זיך) מערקווירדיק...

ראָזאַ באַווייזט זיך אין טיר.

ראָזאַ: (העכסט באַאומרויקט) מ׳האָט געבראַכט צו אונדז פּראָדוקטן — דריי קוישן מיט פּראָדוקטן! איך ווייס נישט ווער, פון וועמען.

פּראָפעסאָר: הם... דאָס פריילין האָט געוויס פאַרביטן דעם אַדרעס. דאַרפסט דעריבער קיין לייד נישט האָבן. ז׳ וועט געוויס באַלד קומען עס צוריקנעמען.

ראָזאַ: מעגלעך.

אין אַריינגאַנג באַווייזט זיך העלענע.

פּראָפעסאָר: (פריידיק איבעראַשט) העלענע! האָט דיך קיינער נישט באַמערקט אַריינגייק אַהער? (גייט איר אַנטקעגן, נעמט זי פּאַ־טערלעך אַרום).

העלענע: כ׳בין מיט דער הינטער־פּאַרטקע געקומען. איך האָב דאָך אַ שליסל... אָ, טאַנטע ראָזאַ!

העלענע באַפרייט זיך פון דעם פּראָפעסאָרס אַרומאַרמונג און לויפט צו צו ראָזאַן — נעמט זי אַרום און קושט זי.

טאַנטע ראָזאַ, שוין איבער אַ מאָנאַט נישט געזען זיך. ווי באַשעפטיקט איך בין! וואָס מאַכט איר? געזונט?

ראָזאַ: אַ דאַנק, מען לעבט!

ה ע ל ע נ ע: (פאַרווונדערט פֿון דעם קילן טאָן) מען לעבט. אָבער דאָס איז איצט די הויפּטזאַך... מיר קומט פֿאָר (קוקט איר אין געזיכט) — צי האָב איך נישט געשטערט?

ר אָ ז אַ: (באַמיט זיך אויף אַ וואַרעמען אויסדרוק) גאָר באַהיט! ווי גייט עס דיר, העלענע?

ה ע ל ע נ ע: מיר איז שווער צו זאָגן. אָבער איינס ווייס איך אויף געוויס: ווי שווער אונדזערע איבערלעבונגען זאָלן נישט זיין, דאָך — דער מאָרגן איז אונדזערער... מיר דאַרפֿן נאָר שפּאָרזאַם פֿאַרווענדן אונדזער קראַפט.

פּ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: גוט געזאָגט, מיין קליינע העלענע!

ה ע ל ע נ ע: כ׳וויל האָפֿן, אַז איך וועל מיך אויך פֿאַרדינען אויף „זייער גוט", מיין פֿאָטער און לערער.

פּ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: מיר האָבן אָפּגעמאַכט, דו זאָלסט מיך מער פֿאָטער נישט רופֿן. המ... די ווענט... און

ה ע ל ע נ ע: (מיט תרעומות) צי בין איך נישט פֿון מיין דריטן לעבנס־יאָר אויסגעוואַקסן אויף אייערע הענט? זענט איר נישט נאָכן טויט פֿון מיין פֿאָטער מיר געווען אַזעלכער?

פּ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: דאָך פֿאַרבאָט איך דיר דאָס גאַנץ קאַטעגאָריש!

ה ע ל ע נ ע: האָב איך זיך עס פֿאַרדינט?

פּ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: געשוויגן צו ווערן פֿון אומזיניקע אומאָנגענעמלעכקייטן, וועלכע, ווי דו ווייסט, פֿאַרנעמען איצט אַן אָנגעזעען אָרט אין אונדזער לעבן.

ה ע ל ע נ ע: (גייענדיק צו אים) אונדזער לעבן. ווי ענג מיר איז דאָס דאָזיקע לעבן. ווי באַנג אין דער איינזאַמקייט פֿון מיין אייגענער היים. ווי לאַנג איך בין שוין דאָ נישט געווען. ווי וואָלט איך געקאָנט לעבן, ווען איך זאָל נישט קאָנען אָנאָטעמען זיך, כאָטש פֿון צייט צו צייט, מיט אַביסל ריינע לופֿט פֿון אונדזער...

פּ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: (העלפֿט זי אונטער) נו, געוויס — אונדזער, מיין קליין־גרויסע העלענע.

ה ע ל ע נ ע: ...פֿון אונדזער שטוב.

פּ ר אָ פֿ ע ס אָ ר: דאָך זייער גוטע דעליקאַטעסן טאָר מען נישט נוצן צו אָפֿט! וואָס הערט מען נייעס?

ה ע ל ע נ ע: (באַלעבט) ז יי זאָגן, אַז היינט־מאָרגן, איז גאַנץ רוסלאַנד פֿאַרנומען...(שטיל) דערווייל האָבן מיר געהערט דעם אויסלענדישן ראַדיאָ — אונדזערע טרעטן אָפּ...

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: טרעטן אָפּ! המ... אויסלאַנד... ראַדיאָ... ווירקלעך ראַדיאָ געהערט פון אויסלאַנד?!

ה ע ל ע נ ע: אין געהיים, פאַרשטייט זיך.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: אין געהיים? (ער שפּאַנט אַדורך דאָס צימער, בלייבט שטיין לעבן העלענען, לייגט אַרויף פאָטערלעך אַ האַנט אויף איר אַקסל) העלענע, איך וויל האָפן, אַז דו האָסט נישט ווידער באַנייט דיין קאָנטאַקט מיט ד י...

ה ע ל ע נ ע: איך האָף, פאָטער, אַז איר וועט היינט שוין מער נישט שרייען אויף מיר צוליב דעם... עס זיינען די איינציקע, וואָס זאָגן די וואָרהייט.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: ביסט אַ זעלבסטשטענדיקער מענטש, העלענע, אָבער דאָך — מיט ז יי...

ה ע ל ע נ ע: עס טוט וויי, ווען איר טראַכט נאָך אַלץ אַזוי... (פּלוצלינג) טאַנטע ראָזאַ!

ר אָ ז אַ: (וועלכע האָט זיך ביז איצט געפּאָרעט איבערן צימער, בלייבט שטיין לעבן איר) וואָס וועסטו זאָגן, מיין מיידעלע?

ה ע ל ע נ ע: נעבעטער, נעבעטער...(נעמט ביידע אַרום) איך האָב דאָך אַזאַ וויכטיקע נאַכריכט פאַר איך! איינע? גראַדע צוויי! און ביידע צוזאַמען באַדייטן אַ הונדערט־פּראָצענטיקע פאַרזיכערונג, אַז קיינער וועט מער קיין רעכט נישט האָבן איך מערער צו רירן פון אָרט. אָ, טאַנטע ראָזאַ, ס'גלויבט זיך איך נישט?

ר אָ ז אַ: אַ סך גלויבנס, מיין קינד, זיינען שוין דורך דער צייט צעשטערט געוואָרן.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: אַ שלעכטע דערציערין וואָלסטו געווען, מיין מו־טערל...

ה ע ל ע נ ע: ערשטנס, האָט דער גענעראַל פאָן בערגען היינט אַרויס־באַקומען אַ פאַרזיכערונג פון פּאָליטישן שטעלפאַרטרעטער, אַז אייער פאַמיליע ב ל יי ב ט...

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: גענעראַל פאָן בערגען?

ה ע ל ע נ ע: געדענקט איר נישט אייער שילער עריק פאָן בערגען?

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: אַך — עריק...

ה ע ל ע נ ע: דעם גענעראַלס זון. ער אַרבעט אין שטאַב פון דערווער־מאַכט. ער איז מיין פריינד. מיר האָבן צוזאַמען געמיט זיך ביים גענע־ראַל; אַ גאַנצן מאָנאַט האָט ער אַזוי געדויערט. איך האָב געהאַט באַ־שלאָסן, נישט צו ווייזן זיך, ביז וואַנען עס וועט נישט זיין דורכגע־בראַכן.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: דו הערסט, טאַנטע ראָזאַ...

ר אָ ז א: (מיט אומצוטרוי) איך וויל האָפן.

ה ע ל ע נ ע: און אויסער דעם — ענדלעך באַקומען א בריוו פון מיין מוטער. מיר קומט פאַר אויסטערליש איר שרייבן. איך קען זי פערזענלעך אזוי ווייניק! די לעצטע קריג־יאָרן האָב איך זי שוין אינגאַנצן נישט געזען. אין די אַלטע צייטן געדענקט איר דאָך, ווי זעלטן און ווי קורץ עס פלעגן זיין אירע וויזיטן.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: עס איז געווען די שולד פון איר צווייטן מאַן.

ה ע ל ע נ ע: אָבער — זי אַרבעט ביי ז יי! (פּויזע) וואָס פאַר א האַרציקע בריוו. זי איז גרייט, שרייבט זי, דאָס לעבן אָפּגעבן פאַר איך, פאָטער און טאַנטע; היינט־מאָרגן ווערט אַרויסגעשיקט דורך איר אַן „אייזערנער בריוו" פאַר איך. ס'איז א שטאַאַטס־באַפעל, עס זאָל קיינער נישט וואַגן זיך קעגן איך!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (קוקט זייטיק אויף דער פרוי. גערירט) איז ווערט אַזאַ גרויסן קאַמף פירן צוליב...

ה ע ל ע נ ע: היינט אין אָוונט בין איך ווידער דאָ, אָבער מיט מיין פריינד, מיט עריקן.

ר אָ ז א: (אומרויק) אין אָוונט?

ה ע ל ע נ ע: געדענקט איר נישט, וואָס פאַר א טאָג היינט איז?

ר אָ ז א: היינט איז דאָנערשטיק.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: אָ, דיין געבורטס־טאָג, העלענע!

ה ע ל ע נ ע: היינט אין אָוונט וועלן מיר באַנייען די טראַדיציע. איך וואָלט נישט געוואָגט, ווען נישט די דערגרייכונגען אונדזערע, אַזעלכע באַדייטנדיקע, אַזעלכע דערפרייענדיקע.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: אָבער העלענע, דאָס איז דאָך... נו, גוט, מיר וועלן וואַרטן אויף איך.

פּראָפעסאָר גייט אָפּ צו זיך אין צימער.

ר אָ ז א: (זי האָט איבער עפּעס געטראַכט. פּלוצלינג) דו האָסט עס געשיקט די דריי קוישן פּראָדוקטן?

ה ע ל ע נ ע: גאַנץ ריכטיק.

ר אָ ז א: מיר האָבן זיך דערשראָקן צוליב דעם... (מיט א געענדערטן טאָן. שטיל) איך וויל זאָלסט מיר ענטפערן אויף צוויי פראַגן, העלענע, איך מוז דאָס וויסן.

ה ע ל ע נ ע: איך האָב פאַר איך נישט קיין סודות, ליבע טאַנטע.

ר אָ ז א: זיגפריד ארבעט נאָך אלץ אלס גערטנער איין אונדזער גימ־ נאזיע?

ה ע ל ע נ ע: יאָ.

ר אָ ז א: ער איז פון אלטע יאָרן אַן אָרעמאַן, פון וואנען נעמט ער. יעדע עטלעכע טעג ברענגט ער אונדז פּראָדוקטן. איך האָב אים איינ־ מאָל אָפּגעוואַרט ביי דער טיר. ער וויל נישט רעדן. ער לייגט אַוועק די פּראָדוקטן אויף דער שוועל און גייט אוועק.

ה ע ל ע נ ע: זינט זיין עלטסטער זון איז אומגעקומען, האָט ער אויפ־ געהערט אינגאנצן רעדן צו מענטשן.

ר אָ ז א: וואלטער...

ה ע ל ע נ ע: יאָ. וואלטער.

ר אָ ז א: אויפן פראָנט אומגעקומען?

ה ע ל ע נ ע: ניין. מ'האָט געפונען ביי אים ליטעראטור.

ר אָ ז א: בלויז פאר דעם?

ה ע ל ע נ ע: מ'האָט געפונען אויך אנדערע זאכן.

ר אָ ז א: אומגליקלעכער(פּויזע) צי איז מעגלעך, אז ער גיט אונדז אוועק זיין ברויט?

ה ע ל ע נ ע: די ערשטע צייט איז דאָס אזוי געווען.

ר אָ ז א: און היינט?

ה ע ל ע נ ע: ער איז נישט דער איינציקער.

פּויזע.

ר אָ ז אַ: ווי אזוי מיט וועמען קומט זיך צונויף מיין טאָכטער? לעצטנס גייט זי אָפּט אוועק פון שטוב אויף גאַנצע שעהן. דו ווייסט דאָך, נישט וואָר?

ה ע ל ע נ ע: יאָ. דאָס... ניין, וואָס אָנבאלאַנגט אננא ווייס איך אזוי פיל, דאָס זי קומט צו פריינדינס. איך בין זייער באַשעפטיקט, ווי איר ווייסט.

ר אָ ז א: דאָך האָסטו מיר די וואָרהייט נישט געזאָגט.

עס קלינגט ביי דער טיר.

דאָס קומט אננא!

ה ע ל ע נ ע: (נעמט ארום ראָזאן) אנטשולדיקט מיר! כ'וועל מיך באַ־ מיען זי זאָל אויך אליין זאָגן. נאָר — איילט נישט.

ר אָ ז אַ: א דאַנק!

ראָזאַ גייט אָפּ. אין טיר באַווייזט זיך אַננאַ.

א נ נ א: העלענע!

העלענע לויפט איר אַנטקעגן. זיי פֿאַלן זיך אויף די העלדזער, קושן זיך.

א נ נ א: נו, גענוג געקושט זיך, העלענע. ווי גייט עס דיר?

אַרומגענומען גייען זיי טיפֿער אין צימער אַריין.

ה ע ל ע נ ע: היינט איז אָוונט, זעען מיר זיך. דאָ... מיין געבורטס־טאָג. אויך ערייק וועט זיין.

א נ נ א: (גערירט) ס׳וועט זיין זייער אָנגענעם.

ה ע ל ע נ ע: אַזוי פֿיל האָב איך מיט דיר צו רעדן. נאָר — אַז דו ביסט אַזוי שפּעט געקומען. איך האָב נאָך באַשעפֿטיקונג היינט און איך מוז זיין אויפֿן פּלאַץ...

א נ נ א: ווײסט דאָך איך אָוונט זיין ביי אונדז.

ה ע ל ע נ ע: (טרוימעריש) מיט ערייקן... ווען דו ווײסט, ווי ער איז אויסגעוואַקסן!

א נ נ א: (טוליעט זי צו זיך) ער איז אַ גוטער יונגל.

ה ע ל ע נ ע: יאָהאַן קומט?

א נ נ א: (טרעט אָפּ אויף אייניקע שריט פֿון איר) זייער זעלטן. בעסער ער זאָל איינגאַנצן נישט קומען!

ה ע ל ע נ ע: ווי?

א נ נ א: ער איז נישט פֿאַר מיר...

אַננאַ גייט צו צום פֿענצטער. העלענע קוקט איר נאָך מיט אַ שטומענדיקן בליק.

ה ע ל ע נ ע: י אָ ה אַ ן?

א נ נ א: (נייגט אַ ביסל אָפּ דעם פֿאָרהאַנג, קוקט אָנגעשטרענגט אַרויס דורכן פֿענצטער) ער איז אַ דייטש.

ה ע ל ע נ ע: וואָס רעדסטו?

פּויזע.

פֿון גאַס דרינגט אַריין אַ ווייטע, אומעטיקע פֿידל־מעלאָדיע.

א נ נ א: (פֿאַר זיך) איך שטאַט רעדט מען וועגן אונדז ווי וועגן די לעצ־טע, וואָס ווערן פֿאַרהאַלטן פֿון דער אויבערמאַכט צו מיזעאַלע צוועקן; זיי וואַרטן, ווען מען וועט אונדז אין אַ שטייג אַריינזעצן און פֿירן איבער

די גאסן.(זי שלעפּט ארויס פון בוזעם א געלע לאטע) מיט אַט דעם שאנד־צייכן!

ה ע ל ע נ ע: זיי פאַרנונפּטיק, די, וואָס רעדן און טראַכטן אזוי, זייַנען נישט ווערט זאָלסט זיי דערמאָנען. עס זייַנען דאָ אַ נ ד ע ר ע, אננאַ...

אַ נ נ אַ: (ביטער) וואָס רעדן נישט און טראַכטן נישט, נאָר טוען בלינד אַלץ, וואָס מען באַפעלט זיי!

ה ע ל ע נ ע: מיט אַזעלכע געדאַנקען פאַרשליסטו פאַר זיך דעם וועג צום לעבן.

אַ נ נ אַ: ל ע ב ן... שוועסטערל, איך האָב מיך שוין גענוג זאַט אָנגע־טראַכט דערוועגן. אָבער איינס וויל איך דיר זאָגן — אַמבעסטן און אַמקלאָרסטן טראַכט זיך וועגן לעבן אין יענע רגעס, ווען דער טויט ווערט אויס איבעראַשונג. ל ע ב ן איז דאָך נישט קיין אייביקייט, ס'זאָל לוינען זיך אַזוי צו דערנידעריקן צוליב דעם.

ה ע ל ע נ ע: (אומרויק) אננאַ, אויב שטאַרבן — איז פאַר עפּעס! באַדענק זיך: אַנטלויפן פאַר שוועריקייטן אין לעבן צום טויט, דאָס איז דאָך דאָס קלייַנלעכסטע, וואָס קאָן נאָר זייַן!

אַ נ נ אַ: דעם פאָטערס לערע — איך לייקן נישט אין דעם.

ה ע ל ע נ ע: צי בלויז נאָר דעם פאָטערס?

אַ נ נ אַ: (פאַרטראַכט) איך סאַמע אָנהויב, ווען איך האָב פּלוצלינג פאַר־לוירן דאָס ה יי מ ל אַ נ ד...

ה ע ל ע נ ע: דאָס הער איך פון דיר צום ערשטן מאָל!

אַ נ נ אַ: (זעצט פאָר איר געדאַנק) ...האָט זיך מיר אויסגעדאַכט, אַז זיך האָב אויך מייַן ו ו י ר ד ע פאַרלוירן. צי קאָן אַ מענטש, וואָס פאַר־לירט זייַן ווירדע שטאַרבן מיט כבוד? די דאָזיקע פראַגע האָט מיך געמאַטערט וואָכן־לאַנג... מיר זייַנען יידן!

ה ע ל ע נ ע דער פאָטער האָט קיינמאָל נישט געלייקנט זייַן אָפּשטאַם!

אַ נ נ אַ: נישט לייקענען איז ווינציק, ווען מען גייט אין אַ פרעמד קלייד, וואָס ווערט פון לייב מיט שפּאַט געריסן...

ה ע ל ע נ ע: דו טרייבסט איבער, מייַן גוטע אננאַ. און די טויזנטער דייַ־טשע פּאַטריאָטן, וואָס ווערן פאַרפּייניקט און דערמאָרדעט אין די קאָנצלאַגערן, האָבן אויך זייער ווירדע פאַרלוירן?

אַ נ נ אַ: זייער טויט האָט אַ זין.

ה ע ל ע נ ע: ס'איז דאָס זעלבע, געננוי דאָס זעלבע.

אַ נ נ אַ: מיר זיצן רויק און וואַרטן אויפן טויט.

ה ע ל ע נ ע: און יאַהאַן? פאַרוואָס ביסטו נישט מיט יאַהאַנען? (פאַר זיך) איך האָב פון אים אַזוי פיל געלערנט.

א נ נ א: דו פאַרשטייסט מיך נישט, העלענע. און די א י ב ע ר י ק ע מ י ר א ל ע... זעסטו אים אָפט?

ה ע ל ע נ ע: כ'האָב שוין לאַנג נישט געזען אים. אַ גאַנצן מאָנאַט איז ער געווען אויסבאַהאַלטן ביי מיר אין צימער. דאָס איז אַ מענטש, אננאַ! ער האָט אַזוי שיין גערעדט וועגן דיר. האָסטו אים ליב?

א נ נ א: מיט אַ צייט צוריק האָט ער מיר ביכער געבראַכט.

ה ע ל ע נ ע: הערמאָנסט זיך, ווי רויק ער האָט פאַרלאָזט דעם קלאַס, ווען מען האָט זיין גרופע אַנטדעקט, ווי שטאָלץ. און ער איז דאָך פון אַזאַ אָרעמער היים.

א נ נ א: יאָ, ער איז שטאָלץ.

ה ע ל ע נ ע: דו ווייסט, אננאַ, די מוטער האָט מיך היינט געפרעגט, וווּהין דו גייסט, מיט וועמען דו טרעפסט זיך. זי איז אומרויק. זי ליידט.

א נ נ א: איך קען נישט אַנדערש. איך מוז גיין! טאָג־טעגלעך פירט מען זיי... די לעצטע...

ה ע ל ע נ ע: אַך — אַזוי... טאָ זיי מיר געזונט!

א נ נ א: דו איילסט זיך. (קושט העלענען) גיי, שוועסטערל. די מוטער וועל איך שוין באַרויקן.

העלענע קלאַפּט אָן אין פּראָפעסאָרס צימער און גייט אַריין. זי קערט זיך באַלד אום צוריק אַ צעשמייכלטע. דער פּראָ-פעסאָר קומט הינטער איר.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: נאָר פאַרזיכטיק ביים אַרויסגיין.

א נ נ א: מיט דער הינטער־טיר, העלענע.

העלענע שיקט זיי אַ לופט-קוש. גייט אָפּ.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (גייט צו צו אננאַן) אַ, אננאַ.

א נ נ א: (גייט אים אנטקעגן) מיין פאָטער... (קושט אים) ווי גייט עס מיט דער אַרבעט?

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: ווי בעת אַ שלאַכט — אָן אַ צאָל שטערונגען.

א נ נ א: דער זיג ווערט דערפאַר זיין טאָפּלט אָנגענעם.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: זיג... (צעשמייכלט זיך פלוצלינג) זאָג מיר, מיין מיי-דעלע, מיט וואָס פאַר אַ וואָרט אַסאָצירט זיך ביי דיר אין געדאַנק דאָס וואָרט ז י ג? נאָר גיך...

א נ נ א: (ווי בעת אן עקזאַמען) אַז איך הער דאָס וואָרט זיג, שטעלט זיך מיר פאַר דאָס וואָרט גערעכטיקייט.

פּראָפעסאָר: (כאַפּט זי פריידיק ארום) ביסט מייך, ביסט מיין!

א נ נ א: (לאַכט) אָבער... פאָטער... דאָס האָסטו דאָך אונדז אליין געלערנט נאָך אין פערטן קלאַס גימנאַזיע.

פּראָפעסאָר: (קנייטשט דעם שטערן) ווי זאָגסטו — נאָך אין פערטן קלאַס? המם.

א נ נ א: אַ־פּראָפּאָ... פריץ הענקעל געדענקסטו?

פּראָפעסאָר: (נאָך אַ ווייל) יאָ־יאָ... גאַנץ גענוי. איינער פון די בעסטע שילער געווען.

א נ נ א: דער פריץ הענקעל איז איצט די צווייטע האַנט פון ד"ר געבעלס.

פּראָפעסאָר: (אויסער זיך) פון דעם...

א נ נ א: מיט איניקע טעג צוריק האָט ער געהאַלטן אַ רעדע אין ראַדיאָ, גענוי, וואָרט אין וואָרט, דיזן לעקציע. זיג און גערעכטיקייט. ער האָט אין געוויסע מאָמענטן זאָגאַר נאָכגעמאַכט דייך טאָן...

פּראָפעסאָר: אַ פלייסיקער שילער געווען... הם... (ער שפּאַנט איבערן צימער) אַ לעבעדיקע סטענאָגראַפיר־מאַשין. קיין אייגענעם געדאַנק האָט ער אָבער קיינמאָל נישט געהאַט; ער האָט נישט געדייעט די קערנער, וואָס זיינען געוואָרפן געוואָרן אין אים. אַזוי האָב איך אים טאַקע כאַראַקטעריזירט אויף דעם פּעדאַגאָגישן ראַט צו די מאַטורע־עקזאַמענס... הם... (ער גייט צעשטרייט צו זיין צימער)

פּראָפעסאָר אָפּ.

ראָזאַ שטייט אַ לענגערע ווײַלע אין טיר און קוקט פאַרשעריש.

אויף אַננאַ.

ראָזאַ: אננא!

א נ נ א: פאַרצייַ מיר, מוטער. איך בין איצט אַזוי מיד...

ראָזאַ: דו שלאָפסט נישט די נעכט.

אַננאַ מיט די הענט אויפן קאָפּ איז אַוועק צום פענצטער. זי בלייבט שטיין. קוקט אַרויס דורכן פאָרהאַנג.

א נ נ א: איז קיינער נישט געווען?

ראָזאַ: (אומרויק) ווער האָט דען באַדאַרפט זיין?

א נ נ א: (מיט אַ נערוועזן שמייכל) ווער? אַך, איך ווייס ווירקלעך נישט וואָס איך רעד.

ר אָ ז אַ: גיי לייג זיך. איך וועל דיר געבן איניקע בראָם־טראָפּנס. עס וועט דיר גוט מאכן.

אַ נ נ אַ: אַ דאַנק מוטער. ס'וועט אליין איבערגיין.

ר אָ ז אַ: האָסט נאָך נישט געגעסן היינט, אַננאַ.

אַ נ נ אַ: איך וויל נישט איצט, מוטער. שפּעטער. איך וויל איצט זיין אליין.

ר אָ ז אַ: (זיפצט טיף אָפּ) אין קיך־צימער האָסטו אַלץ.

ראָזאַ גייט אָפּ.

אַ נ נ אַ: (קוקט אָנגעשטרענגט דורכן פענצטער. מורמלט) יאָהאָן... יאָהאָן...

פון גאַס דערהערט זיך די, פריער איבערגעריסענע מעלאָדיע. אַננאַ שפּאַנט אַדורך דעם צימער. בלייבט שטיין לעבן אויוון. פאַרזיכטיק עפנט זי דאָס אונטערשטע טירל און נעמט ארויס אַ דינימשקע בראָשור. צוריק פאַרמאַכט דאָס טירל, גייט זי מיט דעם צום טיפן פאָטער-שטול און זעצט זיך.

אַ נ נ אַ: (מישט אדורך עטלעכע בלעטלעך. קוקט אריין אין טעקסט) ער האָט דאָס אונטערגעשטראָכן... (לייענט) „...די ארבעטער האָבן נישט קיין פאָטערלאַנד. מע קאָן ביי זיי נישט אָפּנעמען דאָס, וואָס זיי האָבן נישט. צוליב דעם, וואָס דער פּראָלעטאַריאַט — מוז פאַר־אַלעם דערגרייכן פאַר זיך די פּאָליטישע הערשאַפט, דערהייבן זיך צו דער שטופע פון אַ נאַציאָנאַלן קלאַס, קאָנסטיטוירן זיך זעלבסט אלס נאַציע, איז ער אליין נאָך נאַציאָנאַל, כאָטש אין קיין פאַל נישט אין דעם זין, ווי די בורזשואַזיע פארשטייט עס.

פּויזע.

„... אין דער זעלביקער מאָס, אין וועלכער עס וועט אָפּגעשאַפט ווערן די עקספּלואַטאַציע פון איין מענטש איבער דעם אַנדערן, וועט פאַרניכטעט ווערן אויך די עקספּלואַטאַציע פון איין נאַציע איבער דער אַנדערער.

איינינעם מיט די קעגנזאַצן צווישן די קלאַסן אינעווייניק פון דער נאַציע וועט אָפּפאַלן אויך די פיינטלעכע באַציונג פון די נאַציעס איינע צו דער אַנדערער".

אַננאַ פאַרזינקט אין געדאַנקען. די מעלאָדיע רייסט זיך אי־בער. פון גאַס טראָגט זיך פארביי אַ ראַשיקער מיליטער־מאַרש. שרים. קלאַנגען און ווערטער פון האַרסט-וועסל-ליד.

דער רעש דערוויטערט זיך, פאַרשווינדט. אַ שטיל קוים הער־
באַר קלאַפּן אין טיר. אננאַ הערט נישט. די טיר עפנט זיך
לאַנגזאַם. עס קומט אַריין יאַהאַן.

י אַ ה אַ ן: (מיט אַ שעפּטש) אַננאַ!

אַ נ נ אַ: (אויפגעציטערט) אַ־אַ... (פאַרשטעקט די בראַשור הינטער זיך. שטייט גיך אויף. גייט שנעל און דאָך צוריקגעהאַלטן צו אים. צע־מישט.) יאַהאַן!

י אַ ה אַ ן: (נעמט אירע הענט אין זיינע) אַננאַ... וואָס מאַכסטו? שרעקלעך לאַנג ווי מיר האָבן זיך נישט געזען. זעקס וואָכן, דאַכט זיך, מער!

אַ נ נ אַ: יאָ. איבער זעקס וואָכן.

י אַ ה אַ ן: איך האָב מיך דאָס לעצטע מאָל נישט אָפּגערעדט מיט דיר, ווייל (שמייכלט) די דאַזיקע רייזע מיינע האָט מיך געקאָסט פאַרהאַלטן אויף אַ פּאָר יאָר... ערגעץ אַנדערש!

אַ נ נ אַ: ווי רויק דו רעדסט וועגן דעם.

י אַ ה אַ ן: דאָס איז מיין וואָפן, אַננאַ. אָן דעם, אין מיין לאַגע, קאָן מען ווייט נישט הערגיין.

אַ נ נ אַ: האָסט רעכט.

י אַ ה אַ ן: אַננאַ, ווי בלאַס דו ביסט! צי האָט עפּעס פּאַסירט?

אַ נ נ אַ: (אומרויק) נײן־נײן. גאָרנישט!

י אַ ה אַ ן: (וואַרעם) דו טראָגסט עפּעס אויפן האַרצן... זאָג, אַננאַ. אונדזער היינטיקע טרעפונג איז פון גרויסער וויכטיקייט.

אין אַננאַס בליק בליצט אויף אַ שטאַרקע פאַראינטערעסי־
רונג, זי אונטערדריקט זי אָבער תיכף.

אַ נ נ אַ: (מיט אָנשטרענגונג) דו האָסט נישט באַדאַרפט קומען. איך האָב דיך געבעטן, זאָלסט מער נישט קומען צו אונדז. עס וועט בעסער זיין פאַר אונדז ביידע... דיין אַרבעט, דיין לאַגע... ביסט גענוג איינגע־שטעלט אָן מיר...

י אַ ה אַ ן: פאַר אונדז ביידע וועט דאָס בעסטע זיין, ווען מיר וועלן זיין צוזאַמען.

אַ נ נ אַ: קיינער פאַרשטייט מיך נישט...

י אַ ה אַ ן: אַננאַ, איך פאַרשטיי דיך אויסגעצייכנט גוט. באַר דו אַליין טראַכסט שלעכט וועגן זיך. דו וועסט גיין מיט מיר נישט בלויז ווי אַ פרוי מיט אַ מאַן — ווי אַ קאַמעראַד! מיין אַרבעט וועט זיין דיין אַרבעט, מיין לאַגע — דיין לאַגע...

א נ נ אַ: דו... איך... (פאַרהאַקט זיך).

י אָ ה אַ ן: (פויזע) צי איז איך באַוווּסט די לעצטע פאַראָרדענונג פון גע־שטאַפּאָ?

א נ נ אַ: מיר איז זי באַוווּסט. איך בין געווען אין שטאָט.

י אָ ה אַ ן: די עלטערן ווייסן פון דעם?

א נ נ אַ: זיי ווייסן נישט.

י אָ ה אַ ן: האָסט באַדאַרפט זיי איבערגעבן. די מערהייט, וואָס ווערט אַרויסגעפירט, גיבן זיך נאָך קיין רעכענונג נישט אָפּ וווהין מען פירט זיי; וואָס עס דערוואַרט זיי דאָרט.

א נ נ אַ: איך האָב געפּרוווט אַמאָל רעדן מיטן פאָטער וועגן דעם. ער וויל אפילו נישט הערן.

י אָ ה אַ ן: דאָס איז נישט גוט...

פויזע.

א נ נ אַ: (קוקט אויף יאָהאַנס שלייפן) ווערסט גרוי, יאָהאַן.

י אָ ה אַ ן: (הייטער) אָבער נישט אַלט, אננא... (מיט אַן ערנסטער שטים) אונדזער היינטיקע טרעפונג דאַרף דעצידירן וועגן גורל פון דיינע עלטערן. ס׳איז אַלץ פאָרבאַרייט, זיי זאָלן אָן שוועריקייטן פאַרשווינדן פון שטאָט.

א נ נ אַ: דאָס איז די איינציקע רעטונג. איך גלויב נישט אין זייערע פאַר־זיכערונגען... העלענע איז היינט געווען ביי אונדז. צוזאַמען מיט עריקן האָבן זיי זיך געמיט ביים גענעראַל פאָן בערגען, דער גענעראַל פאָן בערגען האָט אַרויסבאַקומען ביים פּאָליטישן שטעלפאַרטרעטער אַ פאַרזיכערונג.

י אָ ה אַ ן: אַבסאָלוט ריכטיק. דער גרעסטער אומזין איז גלויבן אין זייערע פאַרזיכערונגען. די צרה איז נאָר, וואָס זיי מאַכן דאָס זייער גלויבנס־ווירדיק... (דעצידירט) איך מוז גלייך רעדן מיט דיין פאָטער!

א נ נ אַ: (קוקט אויף אים מיט באַוווּנדערונג) גלייך רוף איך אים אַריין.

אַננאַ גייט אָפּ.
יאָהאַן גייט צו צום פענצטער. קוקט אַרויס. מורמלט אום־רויק: צום טייוול — „אַ פאַרזיכערונג!...” ער גייט צוריק אויף זייט אָרט.
דער פּראָפעסאָר קומט אַרויס פון זיין צימער. הינטער אים, אַ דערנערווירטע, אַננאַ.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (האָט אים דערקענט. שטוינענדיק) יאָ־האַן?

יאהאן: דאָס בין איך, הער פּראָפעסאָר!

פּראָפעסאָר: (וואַרפט א צעמישן בליק פון אננען אויף יאָהאַנען, שרעק און כעס קלינגען אין זיין שטים) וואָס דאַרפט איר פון מיר?

יאהאן: (רויק) איך...

פּראָפעסאָר: (לאָזט אים נישט אויסרעדן) איר ווילט אַן אומגליק ברענגען אויף מיין הויז?! ווייסט איר נישט, וואָס עס קאָן פּאַסירן, ווען מען זאָל אייך דאָ טרעפן?!

יאהאן: (געדולדיק) העד פּראָפעסאָר...

פּראָפעסאָר: (צו אננא) פאַרוואָס האָט מען אים אַריינגעלאָזט?

אננא: (מיט ווייטיק) פאָטער!

פּראָפעסאָר: (צו יאָהאַנען) זענט איר ביים זינען?

יאהאן: (ווי פריער) העד פּראָפעסאָר...

פּראָפעסאָר: פּראָפעסאָר! איך בין עס נישט מער! איך האָב נישט קיין שום אָנגעלעגנהייטן. מיט קיינעם נישט. מיט קיינעם נישט!

ראָזאַ קומט אַריין, באַאומרויקט פון דעם טומל, דערשראָקן דערזעענדיק אַ פרעמדן מענטש.

ראזא: גאָט מיינער! הייבריך...

פּראָפעסאָר: (הערט זי נישט. צו יאָהאַנען) איך בעט אייך, איך פאָדער פון אייך — גלייך פאַרלאָזט מיין הויז!

אננא: (מיט פאַרביטערונג, צו דער מוטער) אַ מוטער, אַ מענטש איז געקומען אונדז ראַטעווען — מען באַליידיקט אים!

פּראָפעסאָר: אומזין! (קוקט א רגע צעמישט אויף אננא) ראַטעווען... המ... (גייט איבערן צימער) ראַטעווען... אַ מענטש איז געקומען.

ראזא: באַרויק זיך, הייבריך.

פּראָפעסאָר: (אין זיין נערוועזן גאַנג איבערן צימער האָט, פאַרביי־גייענדיק, אַ הויב געטאָן די צעעפנטע בראָשור, וועלכע אננא האָט נישט־פאַרזיכטיק אויף דעם פאָטער־שטול געלאָזט ליגן) אַ מענטש וואָס דורך אים קאָן אונדזער הויז אין אן אויגנבליק צעשמעטערט ווערן...

אננא: (האָט עס צו שפּעט באַמערקט. זי גייט גיך צו צום פאָטער, וויל אים דאָס אַרויסנעמען פון האַנט) ס'איז אייניקע בלעטלעך...

פּראָפעסאָר: (האָט עס שוין דערלאַנגט צו איר האַנט, ער נעמט עס אָבער גלייך צוריק און טראָגט עס צו די אויגן) אייניקע בלעטלעך.. (לייענט).

אננא און יאָהאַן קוקן זיך איבער.

פּויזע.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (לייענט פאר זיך) „די ארבעטער האָבן נישט קיין פאָ־טערלאנד. מען קאָן ביי זיי נישט אפּנעמען דאָס, וואָס זיי האָבן נישט"... (ווארפט א בליק אויף אננען. קוקט ווייטער אין דער בראָשור. פאר זיך:) „...איניינעם מיט די קעגנזאצן צווישן די קלאסן אינעווייניק פון דער נאציע וועט אפּפאלן אויך די פיינטלעכע באציונג פון די נאציעס איינע צו דער אנדערער."...

פראָפעסאָר קוקט אנגעשטרענגט אויף אננאַ, קנייטשט דעם שטערן...

דאָס... דאָס איז דאָך... דער קאָמוניסטישער מאניפעסט. דו־ו? (פירט דעם בליק פון אננא אויף יאָהאנען און צוריק) מיט זיי? (דאָס לעצטע וואָרט הערט מען קוים ארויס)

א נ נ א: (מיטן בליק אויף יאָהאנען) זיי האָבן מיר דאָס פאָטערלאנד און די מענטשלעכע ווירדע צוריקגעגעבן!

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (צו ראָזאן) דו הערסט?

אננאָ נעמט ארויס פון זיין האנט די בראָשור.

ר אָ ז א: וואָס קענסטו מאכן. אויך גאָט איז קעגן אונדז!

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (צו אננא) פארברענען זי! זאָפאָרט פארברענען! געפינט מען דאָס ביי אונדז, איז עס טויט פאר אונדז אלע!

יאָהאַן נעמט ארויס די בראָשור פון איר האנט, באהאלט זי צו זיך אין בוזעם.

(צו יאָהאנען) פון אייך שטאמט דאָס?

י אָ ה א ן: (באהערשט) פון מיר, הער פראָפעסאָר!

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (צו אננא) זיינען נאָך פאראן אנדערע ענלעכע זאכן ביי אונדז אין הויז?

א נ נ א: נישטאָ מער, פאָטער.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (צו יאָהאנען) איך האָב אייך גענוג. איר קאָנט גיין.

א נ נ א: און איך!

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: דו? (צו יאָהאנען) געפאנגען זי אין אייער פראָפּאגאנדע־נעץ... פארסמט איר נשמה.

י אָ ה א ן: (רויק) מיר פאנגען נישט קיין מענטשן. — מיר באפרייען זיי.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (קוקט זיך אומרויק ארום. זעצט זיך. צו יאָהאנען) ביטע — איך הער אייך!

י אָ ה א ן: איך קום אין נאָמען פון א גרופּע מענטשן, וואָס זאָרגן וועגן

שיקזאַל פון אייער פאַמיליע. לויט דער לעצטער פאַראָרדענונג פון דער געשטאַפּאָ, דאַרף זיך די שטאָט אין פאַרלויף פון איניקע טעג אבסאָלוט יודן־ריין. אַלע פּריוויילעגיעס פאַר פּערזאָנען פון יידן־אָפּ־שטאַם זיינען מער נישט גילטיק (מיט אויסדרוק) די דערמאָנטע גרו־פּע מענטשן האָט באַשלאָסן העלפן אייער פאַמיליע.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : ווער זיינען די מענטשן?

י אָ ה אַ ן : די מענטשן זיינען איך פּערזענלעך זייער גוט באַקאַנט. איר וועט באקומען דאָקומענטן און אַ רייזע־שיין. ביי די מענטשן, וואָס וועלן אייך נעמען צו זיך, וועט זיך אייער פאַמיליע פילן איינגאַנצן זיכער.

ראָזאַ, אננאַ קוקן אָנגעשטרענגט אויפן פּראָפעסאָר.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : מיר דאַנקען זייער די מענטשן פאַר זייער גוטן ווילן. מיר האָבן אַן אויטאָריטעטיווע פאַרזיכערונג פון פּאָליטישן שטעל־פאַרטרעטער.

י אָ ה אַ ן : מיר ווייסן דערפון. מיר האָבן די זאַך באַטראַכט לויט די חער־פאַרונגען פון דער סאַמע לעצטער צייט. מיר זיינען געקומען צום אויספיר, אַז ס'איז נישטאָ קיין גרונט צו גלויבן אין די פאַרזיכערונ־גען. דער בעסטער און זיכערסטער וועג איז פאַרשווינדן פון זייערע אויגן.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : פאַרשווינדן?

ר אָ ז אַ : ער איז גערעכט. פאַרשווינדן דאַרף מען, היינריך, פאַרשווינדן.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (ביטער) מיט אי י ך ...

י אָ ה אַ ן : איר גייט נישט מיט אונדז, הער פּראָפעסאָר. איר וועט גיין מיטן פאָלק, מענטשן וואָס איר זענט זיי טייער. מיט איינפאַכע פאָלקס־מענטשן, וואָס ווילן ריזיקירן און אייער פאַמיליע ראַטעווען.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (אַ רגע נישט דעצידירט) איך פאַרשטיי... אָבער נישט מיט דעם וועג... נישט דורך אייך!

י אָ ה אַ ן : (צו אננאַ) און דו?

א נ נ אַ : (דעצידירט) איך גיי מיט דיר!

פ אָ ר ה אַ נ ג

צווייטער אַקט.

צווייט בילד.

דאָס זעלביקע צימער, וואָס אין ערשטן אַקט.
ס'איז תחילת אָוונט. אַננאַ שטייט איבערגעבויגן איבער אַן אָפּענעם שופלאַד פון קאָמאָד. זי וואַרפט איבער פאַר־שיידענע קלייניקייטן. עטלעכע זאַכן האָט זי אָפּגעקליבן און אוועקגעלייגט זיי באַזונדער. ראָזאַ שטייט אין טיר פון שלאָפצימער און קוקט אויף אַננאַן מיט אַן אויסדרוק פון טיפן ווייטיק און אומרו. אַננאַ, פאַרטאָן אין געדאַנקען, נעמט מעכאַניש די אָפּגעלייגטע קלייניקייטן און גייט אָפּ מיט זיי דורך דעם הויפּט־אַריינגאַנג.
ראָזאַ זיפצט אָפּ טיף. זי גייט מיט אַ לאַנגזאַמען דערשלאָ־גענעם שריט אין צימער אַריין און זעצט זיך לעבן אויוון. זי פארזינקט אין מחשבות; אירע אויגן קוקן שטאַר, ווי פארלוירן ערגעץ אין א ווייטקייט.
אַננאַ קומט צוריק מיט דעם הויפּט־אַריינגאַנג. זי באַמערקט די מוטער גייט צו איר.

אַ נ נ אַ: (לאָזט זיך אַראָפּ לעבן דער מוטער אויף דער קני, אַריינלייגנ־

דיק די הענט אין איר שויס) מוטער, באַרויק זיך... וועסט זען, דער פֿאָטער וועט זיך נאָך באַטראַכטן.

ר אָ ז אַ: (אומבאַוועגלעך) ס'איז שווער געווען מיט דיר, מיין קינד. אָן דיר וועט נאָך שווערער זיין.

אַ נ נ אַ: דער פֿאָטער איז איינגעשפּאַרט. ער איז נישט גערעכט. ער וויל נישט פֿאַרשטיין. ער וויל נישט גאָרנישט פֿאַרשטיין! עס גייט אין אונדזער אַלעמענס לעבן. עס גייט דאָך — — מוטער, דו הערסט מיך נישט?

ר אָ ז אַ: (ווי פֿריער) וואָס פֿאַר אַ זין וועלן שוין האָבן אונדזערע ליידן.

אַ נ נ אַ: (ליידנשאַפֿטלעך) דו ביסט דאָך איינשטימיק מיט מיר. מוטער, קיין אַנדער וועג איז דאָך נישטאָ פֿאַר אונדז!

ר אָ ז אַ: (פֿירנדיק צאַרט די הענט איבער אַננאַס קאָפּ) מיין קינד. (מיט אַ וויטיקלעכן שמייכל) ווי ענלעך דו ביסט צו דיין פֿאָטער. ביידע האַלט איר נאָר אין איין רעדן וועגן עפּעס אַ וועג... מיין וועג — דיין וועג. אַלע וועגן זיינען גוט — ווען ס'איז דאָ אַן אויסוועג...

אַ נ נ אַ: (הייס) דער איינציקער אויסוועג, מוטער! דו דאַרפֿסט ווירקן אויפֿן פֿאָטער.

ר אָ ז אַ: אַז איך קאָן אויף דיר נישט ווירקן, וועל איך אויף אים ווירקן?

עס קלינגט ביי דער טיר. אַננאַ גייט אָפּ. ראָזאַ שטייט אויף און גייט צום פֿענצטער, לאָזט אַראָפּ די שטאָרן. אַננאַ באַוויזט זיך אין טיר.

אַ נ נ אַ: ס'איז מאַרי, מוטער — העלענעס דינערין. זי וועט העלפֿן דעם טיש פֿאַרבאַרייטן.

ר אָ ז אַ: (אומרויק) נאָך וואָס האָט מען זי באַדאַרפֿט?

אַ נ נ אַ: איך ווייס אויך נישט נאָך וואָס. (אויף צוריק) ביטע מאַרי! די פּראָדוקטן וועל איך שוין אַליין פֿאַנאַנדערפּאַקן.

מאַרי קומט אריין.
אַננאַ אָפּ.

מ אַ ר י: גוטנאָוונט, גענעדיקע מאַדאַם פּראָפֿעסאָר!

ר אָ ז אַ: גוטנאָוונט!

מ אַ ר י: ס'גענעדיקע פֿריילין האָט מיך אַהער געשיקט.

ר אָ ז אַ: העלענע.

מ אַ ר י: נישט קיין אַנדערע.

נעמט זיך פֿאַרשפּרייטן דעם טיש.

וואָרעם זאָגן דאַרף איך אייך, ווען אַ צוויקע שיקט מיך אַהער — פאַר אַ מיליאַרד — גיי איך נישט. ניקס צו מאַכן!

ר אָ ז אַ : (איראָניש) איר זעגט זי זייער איבערגעגעבן.

מ אַ ר י : ס'איז שוין, מוז איך זאָגן, מיין נאַטור אַזוי... (שמייכלט גיפּ־טיק) און זי, גענעדיקע מאַדאַם פּראָפעסאָר, ווען מיר פאר אומגוט נישט נעמען, וואָס איך האָב זי זייער אָפּגערעדט, געגעבן צו פאַר־שטיין איר די גרויסע געפאַר פאַר אונדז — ווען מען טרעפט זי דאָ. ניקס צו מאַכן! מיך וווּנדערט עס אָבער, גענעדיקע מאַדאַם פּראָ־פעסאָר, וואָס זי געבן זיך, פאַרגעבנס, גאָר קיין רעכנונג נישט אָפּ, וואָס עס קאָן, גאָט באַהיט, דערפון ארויסקומען — אַן אַריש מיידל ביי אַ יודען-טיש!

פון הויפּט-אַריינגאַנג הערט זיך אַ שטילער טומל פון שטימען און שריט. מאַרי גייט אָפּ.

ר אָ ז אַ : זיי גייען שוין!

ראָזאַ קלאַפּט אין טיר פון פּראָפעסאָרס צימער. גייט אָפּ. עס קומען אריין: העלענע, עריק אין אַן אָפיצירישן רייכס־ווער־מונדיר און באַלד נאָך זיי אַננאַ.

ע ר י ק : (קוקט אומרויק אויף צוריק. מיט אַ געצוווּנגענעם שמייכל) ביים היינטיקן עקזאַמען וועל איך געוויס דורכפאַלן...

אַ נ נ אַ : עטוואָס אומזיכערקייט ברענגט אָפט נאָך בעסערע רעזולטאַטן.

ה ע ל ע נ ע : איך בין דאָך לעבן דיר — קיין סקריפּטל וועט נישט פעלן...

ע ר י ק אויף דער שול־באַנק האָבן מיך דיינע סקריפּטלעך נישט איינמאָל געראַטעוועט פון אַ זיכערן דורכפאַל.

ראָזאַ קומט ארויס פון פּראָפעסאָרס צימער. זי בלייבט שטיין אָפּוואַרטנדיק. נאָך אַ רגע קומט אַרויס דער פּראָפע־סאָר. ער זעט אויס שטאַרק פאַרענדערט — דאָס פּנים צע־קנייטשט, אין די אויגן אַ טיפע מידקייט.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (מיט אַ געצוווּנגענער פייערלעכקייט) — אַ גוטאָוונט, קינדער!

ה ע ל ע נ ע — ע ר י ק : (ביידע גלייך) גוטנאָוונט!

דריקן זיך שוויינדיק די הענט.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: נו, ביטע צום טיש!

אלע פארנעמען ערטער.

ה ע ל ע נ ע: (צו עריקן, מיט אַ שעפּטש) זעץ זיך.
ע ר י ק: (וואַרפט אַ שנעלן אומרויקן בליק צו דער טיר. לייכט צעמישט) אַ... ביטע... (ער זעצט זיך).

אננאַ האָט אָנגעגאָסן די גלעזער און זעצט זיך אויף איר אָרט.

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (נעמט דאָס גלאָז אין האַנט אַריין. ער פירט דעם בליק איבער די אַרומיקע און פאַרהאַלט אים אויף אַננאַן) מיר האָבן שוין לאַנג נישט געפייערט קיין געבורטס-טאָג מיינע קינדער. אַ שווערע צייט לעבן מיר דורך. אָבער ווי שווער די צייט זאָל זיך נישט פאַר אונדז פאָרשטעלן, קאָן דאָס נישט זיין קיין אורזאַך צו פאַרלירן דעם גלויבן.

אננאַ האַלט אויס זיין בליק.

איך הייב אויף אַ טאָאַסט פאַר אונדזער טייערער סאָלעניזאַנטין...

אַלע הייבן די גלעזער. די הויפּט-אַריינגאַנג-טיר עפנט זיך האַסטיק אויף, און איר באַוויזט זיך יאָהאַן. ער קוקט אי-בעררашט אויף דעם פייערלעכן בילד. אַלעמענס בליקן ווענדן זיך צו אים.

י אָ ה אָ ן: (ביי א געשפּאַנטער שטילקייט) גוטנאָוונט!
ה ע ל ע נ ע: (דערפרייט) יאָהאַן! ווי גוט וואָס ביסט דאָ! (וויל גיין צו אים).
ע ר י ק: (פאַרהאַלט זי. אויסער זיך) יאָהאַן — דאָ?
ה ע ל ע נ ע: (אַנגעשטויסן) וואָס איז דען?
ע ר י ק: (צו יאָהאַנען, מיט שאַרפן פאָרוורף) יאָהאַן...ווי וואַגסטו קומען אַהער? צי ביסטו פון זינען?
ה ע ל ע נ ע: (מיט אַ פלאַם אין געזיכט) באַרויק זיך!
פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (ער האָט קיין אויג נישט אַראָפּגעלאָזט פון יאָהאַנען. מיט ציטערדיקע הענט האָט ער צוריקגעשטעלט דאָס גלאָז) איר זענט ווידער דאָ?
ע ר י ק: (פאַלט אריין) נישט צום ערשטן מאָל? אַ ווי נישט געוויסנהאַפ-טיק — יאָהאַן!

יאָהאַן מאַכט אייניקע שריט טיפער אין צימער אַריין.

י אָ ה אַ ן: (צום פּראָפעסאָר. מיט אַ רויקער, אָבער זייער דייטלעכער שטים) אַנטשולדיקט מיר פאַר איבעררייסן אייער פאַמיליע־פייערונג. לייי־דער, עס איז נישטאָ קיין צייט צו פאַרלירן. הער פּראָפעסאָר! די אַק־ציע אין שטאָט האָט זיך שוין אָנגעהויבן.

ע ר י ק: וואָס פאַר אַן אַקציע?

י אָ ה אַ ן: אויב דו ביסט אַ פריינד פון פּראָפעסאָרס פאַמיליע, בעט איך דיך — פאַרפיר זיי נישט מיט אילוזיעס! (צום פּראָפעסאָר) איר מוזט זיך גלייך דעצידירן, הער פּראָפעסאָר!

ע ר י ק: (ווי ער וואָלט פערזענלעך געפילט זיך באַליידיקט) אילוזיעס? און וואָס האַנדלט זיך?

ה ע ל ע נ ע: (בייז) דו הערסט נישט? די אַקציע אין שטאָט האָט זיך אָנ־געהויבן!

ע ר י ק: וואָס גייט עס אונדז אָן? מיר האָבן אַן אויטאָריטעטיווע פאַרזי־כערונג פון פּאָליטישן שטעלפאַרטרעטער!

י אָ ה אַ ן: (רויק) איז פאַראַן אַ דאָקומענט דערויף?

ע ר י ק: דאָס איז איינס און דאָס זעלביקע!

י אָ ה אַ ן: (בייסיק) געניי! אויך זייערע דאָקומענטן האָבן נישט דעם מינדסטן ווערט.

ע ר י ק: (אויפגעריסן) איך וויל מיט דיר נישט דיסקוטירן.

י אָ ה אַ ן: דאָס איז נישט געווען דער ציל פון מיין קומען אַהער, עריק!

ע ר י ק: אייערע צילן זיינען אונדז באַקאַנט!

י אָ ה אַ ן: איז נישט צו גרויס די פאַראַנטוואָרטלעכקייט, וואָס דו נעמסט איצט אויף זיך?

ע ר י ק: אַבסאָלוט! (ער כאַפּט זיך צוריק) דאָס הייסט נישט, אַז איך וויל דעם פּראָפעסאָר אַרויפצווינגען מיין מיינונג. דער הער פּראָפעסאָר האַנדלט, ווי ער אַליין פאַרשטייט!

י אָ ה אַ ן: (מיט פאַראַכטונג) דו וואַרפסט אַלזאָ אַראָפּ פון זיך די פאַראַנט־וואָרטלעכקייט!

ה ע ל ע נ ע: עריק, דו ביסט נישט זיכער! איך זע...

ע ר י ק: (אין גאַנצן צעמישט) איך... איך בין אַבסאָלוט זיכער, העלענע... מיין פאָטער!... איך בין פאַראַנטוואָרטלעך. מיר...

ה ע ל ע נ ע: מיין גאָט! זיי דאַרפן שוין אַוועקגיין, זיי מוזן אַנטלויפן — ראַטעווען זיך! יאָהאַן ווייסט עס בעסער פון אונדז. (צום פּראָפעסאָר) באַשליסט זיך, פאָטער!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: מיין באַשלוס איז דאָ.

אַ נ נ אַ און ה ע ל ע נ ע: (ביידע גלייך) וואָס?
פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: איך בלייב דאָ.

אין אַריינגאַנגס-טיר באַווייזט זיך דער אַלטמשקער זיגפריד.

ז י ג פ ר י ד: (מיט אַ שעפּטש) יאָהאַן!
ה ע ל ע נ ע: זיגפריד...
י אָ ה אַ ן: שוין?
ז י ג פ ר י ד: איל זיך! אײַלט זיך, הער פּראָפעסאָר!

זיגפריד אָפּ.

י אָ ה אַ ן: (צום פּראָפעסאָר) איר קאָנט נאָך באַוויזן, הער פּראָפעסאָר!
פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (שטייט אויף מיט אַ ציטער אין דער שטים) איך דאַנק אייך, פאַר אייער מי.
י אָ ה אַ ן: מענטשן פון פאָלק ווילן אייך ראַטעווען.
פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: נישט מיט אייך — נישט דורך אייך!

אַננאַ נעמט ארום די מוטער. ביידע וויינען שטיל. געזעגענען זיך אָן ווערטער. נאָכהער נעמט זי אַרום דעם פאָטער.

אַ נ נ אַ: (דורך טרערן) זיי געזונט, פאָטער.
פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: זיי געזונט. (קושט זי) הם...

העלענע און אַננאַ פאַלן זיך אין די אָרעמס.

ה ע ל ע נ ע: (פרעסט זי פעסט צו זיך) האַלט זיך פעסט אַננאַ!
אַ נ נ אַ: (פאַרשטיקט) העלענע...
ה ע ל ע נ ע: זיי שטאַרק! מיר וועלן זיך נאָך זען.

אַננאַ גייט גיך אָפּ. גלייך נאָך איר — יאָהאַן. ראָזאַ באַגלייט זיי ביז צו דער טיר. זי פאַלט מיטן פּנים צו דעם טיר-ווענטל.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (פאַרבלאָזט) באַרויק זיך. זי וועט צוריקקומען.

פּ ױ ז ע.
ראָזאַ גייט צוריק אויף איר אָרט.

ע ר י ק: (צו העלענען מיט אַ שעפּטש) דו דענקסט, אַז מען קאָן אַהער קומען? (העלענע הערט נישט).

ר אָ ז אָ : (פאַר זיך) אָוועק, אַננאַ... געווען און שוין נישטאָ.
ה ע ל ע נ ע : וואָס רעדט איר, טאַנטע ראָזאַ...
ע ר י ק : (צו העלענען) ס'ווערט שפּעט, העלענע.
פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (מיט אַ געבראָכענער שטים צו העלענען) גייט קינדער, מען דאַרף איך דאָ נישט טרעפן.

עריס שטייט גיך אויף פון אָרט. מאַרי קומט אַריינצולויפן.

מ אַ ר י : טויט בין איך! מע גייט! אין דער גאַס!
ה ע ל ע נ ע : פונוואַנען קומסטו?
מ אַ ר י : רוימט פון טיש אַראָפּ!

זי נעמט זיך אין גרויס געאייל אַראָפּנעמען פון טיש.

די געטעדיקע מוטער — האָט דאָך מיר פאַרזאָגט! העלפט צו!
ה ע ל ע נ ע : מייך מוטער?!
מ אַ ר י : טויט בין איך!

ס'הערט זיך אַ קלאַפּ אין דער אַריינגאַנגס-טיר. אַלע

שטייען אויף פון די ערטער, דערוואַרטנדיק.

פּ ו י ז ע.

עס קומט לאַנגזאַם אַריין אַ געשטאַפּאָ-אָפיציר.

ג ע ס ט אַ פּ אָ - אָ פ י צ י ר : (מיט איבערגעטריבענער העפלעכקייט) גוטנאָוונט! דאָ איז די וווינונג פון הער פּראָפעסאָר היינריך שוואַרצשטיין?
פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : (באַהערשט) דאָס בין איך, מייך הער!
ג ע ס ט.-אָ פ י צ י ר: זיין פרוי — ראָזאַ?
ר אָ ז אַ : איך — מייך הער!
ג ע ס ט.-אָ פ י צ י ר : א נ נ א — זייער טאָכטער?

פּראָפעסאָר, ראָזאַ קוקן זיך איבער.

ה ע ל ע נ ע : זי איז נישטאָ פאַראַן.
ג ע ס ט.-אָ פ י צ י ר : (פאַרוואונדערט) אַ... נישט פאַראַן? וווּ איז זי דען?
ה ע ל ע נ ע : זי איז מיט איניקע טעג צוריק ארויס פון שטוב און זיך נישט צוריק אומגעקערט.
ג ע ס ט.-אָ פ י צ י ר : אַ שאָד... האָט זי נישט געוווסט, אַז גייך אין גאַס איז איר פאַרבאָטן?
ה ע ל ע נ ע : (אויסמיידנדיק) געוויס האָט מען זי אויפן גאַס פאַרהאַפטעט.
ג ע ס ט.-אָ פ י צ י ר : וואַרשיינלעך. (ער ווענדט זיך צו עריקן, גלייך ער

וואָלט אים ערשט איצט באַמערקט) אַנטשולדיקט, קאָן מען פּילייכט בעטן פון אייך אייער דאָקומענט!

עריק גיט אים זיין דאָקומענט — געסט.-אָפּיציר פֿאַרנאָטירט ביי זיך און דערלאַנגט אים צוריק עריקן.

הייל היטלער!

עריק: (ווערט בלאַס, הייבט לאַנגזאַם די האַנט) הייל היטלער!

געסט.-אָפּיציר: (צו עריקן העפלעך) אַמטלעך?

העלענע: מיר זיינען געקומען אַהער נאָכריכטן דעם הער פּראָפעסאָר וועגן דעם באַשלוס פון פּאָליטישן שטעלפאַרטרעטער אויף דער אינטערוועניץ פון...

געסט.-אָפּיציר: ...גענעראַל פאָן בערגען!

העלענע: יאָ. אויף דער אינטערווענץ פון גענעראַל פאָן בערגען.

געסט.-אָפּיציר: הם... דאָס איז אונדז באַוווּסט.

העלענע: (מיט אומגעריכטער האָפענונג אין בליק) זענט איר געקומען, בישט...

געסט.-אָפּיציר: די זאַך וועט זיך געוויס אויפקלערן.

העלענע: נאָך וואָס, אַלזאָ, באַאומרויקן די מענטשן?

געסט.-אָפּיציר: ס'איז אַ באַפעל. (גיט איבער דעם פּראָפעסאָר אַ פּאַפיר) ביטע! (צו העלענען) אייער ווערטער נאָמען, גענעדיגעס פרייליין?

העלענע גיט אים איר דאָקומענט. ער פֿאַרנאָטירט זיך, גיט איר צוריק.

אַ דאַנק... (צו מאַרין) אייער נאָמען?

מאַרי: (אין גאַנצן צעטומלט) מיין נאָמען... איך (באַטאַפּט זיך) כ'האָב אים בישט... טויט ביז איך...

געסט.-אָפּיציר: (שמייכלט איבער איר פאַרלוירנקייט) נישט וויכטיק, אייער נאָמען און פאַמיליע...

מאַרי: מאַרי... מאַ—ר—ר—י טר—ר—ייטשקע! מיין מוטער...

געסט.-אָפּיציר: נישט נייטיק! (צום פּראָפעסאָר) איך בין זיכער, דאָס די זאַך וועט זיך זיכער גיך אויפקלערן, הער פּראָפעסאָר!

ראָזאַ: וואָס קאָנען מיר נעמען מיט זיך?

געסט.-אָפּיציר: איך דענק, גענעדיקע פרוי, צוליב דער מעגלעכקייט פון באַלדיקן צוריקקער — וואָס ווייניקער באַלאַסטן זיך. (ראַ-

זאָ קוקט אויף אים מיט אומצוטרוי) איבעריקנס, ווי איר פאַרשטייט דאָס אליין.

פּראָפּעסאָר, ראָזאַ — גייען אָפּ אין ארבעטס-צימער.

ג ע ס ט. - אָ פּ י צ י ר: (צו עריקן און העלענען) איך גלויב, דאָס אייך איז באַוווּסט דער פאַרבאָט פאַר דייטשן צו פאַרברענגען אין יידישע הייזער — באַזונדערס פאַר מיליטער־לייט.

ה ע ל ע נ ע: מיר זיינען געקומען מיטטיילן דעם באַשלוס פון פּאָליטישן שטעלפאַרטרעטער.

ג ע ס ט. - אָ פּ י צ י ר: אויף דעם זיינען פאַראַן ספּעציעלע באַאַמטע, וואָס האָבן די רעכט און זיינען באַפּולמעכטיקט דורך דער אויבערמאַכט דערצו. גענעדיגעס פרייליין!...

געסט. אָפּיציר גייט אָפּ אין שלאָפצימער.

מ אַ ר י: (ברעכט די הענט. שטפּטשענדיק) כ׳האָב דאָך געזאָגט.

ה ע ל נ ע: שווייג!

ע ר י ק: מ׳האָט אונדז דאָ נישט באַדאַרפט טרעפן.

ה ע ל ע נ ע: ווי קאָנסט, עריק, מען נעמט זיי צו...

ע ר י ק: (טראַכט וועגן עפּעס אַנדערש) ס׳וועט זיך אויפקלערן.

פון אַרבעטס-צימער קומט דער פּראָפעסאָר און ראָזאַ. זיי זיינען אָנגעטאָן אין אויבערמאַנטלען, מיט קליינע טשעמאָ-דאַנטשיקלעך אין די הענט. רויק און באַהערשט רעדן זיי עפּעס צווישן זיך.

פון שלאָפצימער קומט ארויס דער געשטאַפּאָ-אָפּיציר.

ג ע ס ט. - אָ פּ י צ י ר: (מיט געמאַכטער פריינדלעכקייט) שוין גרייט... ביטע!

פּראָפּעסאָר, ראָזאַ, הינטער זיי — העלענע, עריק און מאַרי גייען צום ארויסגאַנג. געשטאַפּאָ-אָפּיציר באַגלייט זיי.

פ אַ ר וו אַ נ ד ל ו נ ג.

פאַרן פאָרהאַנג, רעכטס פון פובליקום, קומען אַרויס העלענע און עריק. הינטער זיי גנבעט זיך אומבאַמערקט מאַרי.

ע ר י ק: דו פאַדערסט פון מיר אוממעגלעכע זאַכן, העלענע!

ה ע ל ע נ ע: אונדזערע פאַרזיכערונגען האָבן פאַרפירט!

ע ר י ק: זיי וועלן צוריקקומען. דאָס איז אַ ריינע מיספאַרשטענדעניש.

ה ע ל ע נ ע: די „ריינע מיספאַרשטענדנישן" זיינען מיר גוט באַקאַנט. מיר מוזן זאָפאָרט עפּעס אונטערנעמען!

ע ר י ק: דו ביסט צו אומגעדולדיק, העלענע.

ה ע ל ע נ ע: פאַר יעדן פּרייז — מיר מוזן זיי באַפרייען!

ע ר י ק: (אומרויק) שטילער, העלענע.

ה ע ל ע נ ע: די גאַנצע פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַלט אויף אונז, עריק! ס'איז נאָך נישט געווען דער פאַל, ווען אַ יידישע פאַמיליע זאָל זיך צוריקקערן אַ היים פון זיי.

ע ר י ק: איך ווייס... וואָס קאָן מען מאַכן? מיר האָבן דאָך געטאָן אַלץ, וואָס ס'איז מעגלעך געווען.

ה ע ל ע נ ע: אַלץ, וואָס מיר האָבן געטאָן, האָט גאָרנישט די ווערט. (עריק וויל זיך ווערן) פאַרגעס נישט, עריק, דו האָסט אין דער אַנוועזנ־הייט פון אַלע גענומען אויף זיך... פאַרזיכערט...

ע ר י ק איך האָב געהאַט אַ גרונט.

ה ע ל ע נ ע: דו האָסט באַקאַנטע, פריינד אין דער עס־עס!

ע ר י ק: פאָדערסט אוממעגלעכע זאַכן.

ה ע ל ע נ ע: אויב פאַר דיר איז עס אוממעגלעך, וועט עס פאַר מיר זיין מעגלעך... איך וועל געפינען אַ וועג.

ע ר י ק: דאָס הייסט איינשטעלן זיך אויף גרויסע אומאַנגענעמלעכקייטן.

ה ע ל ע נ ע: פאַר דער אינטערווענץ האָסטו דאָס זעלביקע געזאָגט.

ע ר י ק: איך ווייס נישט וואָס ס'וועט נאָך זיין.

ה ע ל ע נ ע: איך שרעק מיך נישט דערפאַר.

העלענע קוקט אויפן זייגער...

ע ר י ק: זיי פאַרנונקטיק. (וויל נעמען אירע הענט).

ה ע ל ע נ ע: (ציט זיך צוריק) דו ביסט אַן ערנמאַן? (עריק קוקט אויף איר דערשראָקן פון דער אומגעריכטער פראַגע.) דער אַרעסט פון פראָפעסאָרס פאַמיליע איז אַ פאַטש אין פנים — דיר און דיין פ אָ ט ע ר!

ע ר י ק: (צעמישט) נו... טרייב נישט איבער. די פאַראָרדענונג... געוויס איז זי געקומען פון העכערער מאַכט.

ה ע ל ע נ ע: (קוקט אים קאַלט אָן. מיט פרעמדקייט) איך גיי!

ע ר י ק: (נעמט איר האַנט) העלענע...

הע ל ע נ ע: מער קיין וואָרט נישט הערוועגן!

ע ר י ק: (אַ רגע נישט דעצידירט) המ... נו גוט! אָבער מיטן באַדינג, ווען דו וועסט מיר אויף אַן ערן־וואָרט צוזאָגן...

הע ל ע נ ע: וואָס?

ע ר י ק: אַז וועסט זיך מיט זיי מער שוין קיינמאָל נישט טרעפן. (העלענע וויל אַרויסרייסן איר האַנט פון זיינע, ער האַלט זי פעסט) נאָר אונטער דעם באַדינג נעם איך אויף זיך די אויפגאַבע.

הע ל ע נ ע: (נאָך אַ פויזע) גוט. איך זאָג צו!

ע ר י ק: קום!

העלענע, עריק גייען אָפּ.

מ אַ ר י: (קומט פון ווינקל אַרויס גייט זיי נאָך, שעפּטשעט) דעם טויט וועט ז' אויף זיך ברענגען... דעם טויט, פאַרגעבנס!

מאַרי — אָפּ.

פ אָ ר ה אַ נ ג.

דריט ביל ד.

אַ גרויס עלעגאַנט איינגעאָרדנט אויפנעם-צימער אין דער ווילע פון קרימהילד פאָן היינאו. אין פאָדערגרונט — גרויסע גלאָז-טירן, וואָס פירן אויף אַ טעראַסע. דאָס שטוב-מיידל קומט פון דער טעראַסע, פאַרמאַכט די טירן און נעמט זיך פוצן די שויבן פון דער זייט. אין דער זעלבי-קער צייט שפּאַנט מאַרי נערוועז איבערן צימער.

מ אַ ר י: (בלייבט שטיין. רעדט צום רוקן פון דעם שטוב־מיידל) דער ליבער הער גאָט, זאָל מיר ביישטיין. איך בין דאָך, ווי איר זעט, פאַר־געבנס, נאָר אַ מענטש. זאָגט זי דאָס נאָך אַמאָל: וואָס האָט זי געַ־זאָגט, די גענעדיקע, קיין וואָרט פאַרפעלט נישט.

ש ט ו ב ־ מ יי ד ל: (טוט איר אַרבעט. גלייכגילטיק) וויפיל מאָל דאַרף מען דאָס אייך ווידערהאָלן דאָס זעלביקע?

מ אַ ר י: (דערשלאָגן) וואָס אַרט אייך דען?

ש ט ו ב ־ מ יי ד ל: (מעכאַניש) גלייך ווי איך האָב אייער טעלעגראַם דערהאַלטן...

מ אַ ר י: טעלעגראַם!

שטוב-מיידל: — האָב איך טעלעפּאָניש געמאָלדן די מאַדאַם קרים־הילד וועגן דעם.

מאַרי: אַ טעלעגראַם?

שטוב־מיידל: אַ טעלעגראַם.

מאַרי: איך האָב קיין טעלעגראַם נישט געשיקט!

שטוב־מיידל: אַ טעלעגראַם און אַ בריוו — ביידע זיינען גלייך אָנגעקומען.

מאַרי: נו, און ווייטער...

שטוב־מיידל: זי איז גלייך געקומען צופאָרן. איר האָט געוויס עפּעס זייער נישט גוטס אָפּגעטאָן.

מאַרי: אָבער ליבער הער גאָט, דאָס הער איך שוין, פאַרגעבנס, דעם צווייטן טאָג פון אייך!

שטוב-מיידל: וואָס ווילט איר נאָך?

מאַרי: אומגליקלעכע וואָס איך בין. (מיט אַ ציטער) עפּעס טורמע — האָט איר דאָכט זיך געזאָגט. האָב איך דאָס ריכטיק געהערט?

שטוב־מיידל: זי וועט אייך אין טורמע אַריינוואַרפן.

מאַרי: (לאַכט אומרויק) מיך... פאַרגעבנס...

פון דרויסן הערן זיך סיגנאַלן פון אַ צוגעפאָרענער מאַשין.

שטוב־מיידל: זי קומט!

גייט — אָפּ.

מאַרי: (אָפּגייענדיק) ווייסט זי דער טייוול, וואָס וויל זי דען? כ׳האָב דאָך אַלץ געטאָן.

אָפּ.

עס קומען אַריין קרימהילד און קורט. דער לעצטער אין עס-עס שאַרפירער מונדיר.

קורט: דו האָסט מיר קיינמאָל וועגן איר נישט דערציילט.

קרימהילד: (פלאַמט פון אויפרעגונג) אַ צווייט מאָל, קורט. נישט איצט!

קורט: דיין טאָכטער וועט זיך פאַר דיר איבערשרעקן. פון וואָס ביסטו אַזוי אויפגערעגט, קרימהילד?

קרימהילד: (אויסמיידנדיק) איך האָף, אז אין פארלויף פון די נאָענטסטע דריי טעג וועל איך זיין אַבסאָלוט פריי.

קורט: (נעמט זי פעסט ארום) דו האָסט א גוטן פארטרעטער, קרימהילד!

קרימהילד: (וויל זיך באפרייען פון זיינע אָרעמס) מיין דינער־שאַפט — קורט!

קורט: (קושט) ביסט אימער גוט, קרימהילד. זיי זיכער, איך וועל נישט דערלויבן מען זאָל דיך באאומרואיקן.

קרימהילד: אַ דאַנק! (באַפרייט זיך פון זיינע הענט) איך פארלאָז מיך אינגאַנצן אויף דיר.

קורט: (לאַכט) זיינען מיר פריינד, צום טייוול!

קרימהילד: ווען עפּעס זייער וויכטיקס — קלינג אָן.

קורט: ס׳וועט אַלץ זיין אין בעסטן אָרדנונג. הייל היטלער!

קורט גייט אַפּ.

קרימהילד: (מיט געשריי) מאַרי! מאַרי!

קרימהילד גייט אַפּ אין די וויטערדיקע צימערן.
מאַרי קומט אַריין.

מאַרי: (קוקט זיך ארום) געענדיקע, נישטאַ.

קרימהילד קומט צוריק אָן מאַנטל און הוט.

קרימהילד: (גייט צו מאַרין. בויערט זי דורך מיטן בליק) טייוול!

מאַרי: (שטאַמלט) געענדיקע!

קרימהילד: (צישענדיק) שווייבערין! אין אויוון וואָלט איך דיך געשיקט, דו אומווערדיקע! דו האָסט מיר נישט געקאָנט טעלעגראַ־פירן, ווי סע האַלט מיט מיין טאָכטער?

מאַרי: מיין גאָט, וועגן דעם... פארשטייט מיך...

קרימהילד: פאַרדאַמט!

מאַרי: כ׳האָב געוויינט, געבעטן זיך, גערעדט, ביקס צו מאַכן! באַ־שלאָסן זיך — לעש האָס פייער, ווען עס גייט, פארגעבנס, מיטן ווינט. איך האָב זאָפאָרט געשריבן.

קרימהילד: (קאָן זיך נישט באהערשן) פארפלוכטע צויג! איך בין דאָך אַבסאָלוט נישט פאָרבערייט! זיי קומען באַלד צופאָרן — אהער! (פאָכעט מיט אַ טעלעגראַם פאר מאַרים נאָז) פון העלענען!

מ א ר י: (איבערראשט) אהער. כ'האָב געמיינט. (מיט חניפה) אַ ווירקלעך אַהער... ווי גליקלעך...

ק ר י מ ה י ל ד: גליקלעך? פאַרשטום, דו נאַרישער וואָרים! האָב איך דיר נישט באַפוילן פאַר יעדן פּרייז אויפהאַלטן זי, ווען זי וועט וועלן אַהער פאָרן. ווייניקסטנס — מיר זאָפאָרט צווישן טאָן!

מ א ר י: ווי אומגליקלעך.

ק ר י מ ה י ל ד: אַז איך האָב דיר אָנפאַרטרויט אַזאַ וויכטיקע אויפגאַבע — דומקאָפּ! מיין טאָכטער האָט דאָ נישט באַדאַרפט זיין! פאַרשטאַנען? זי' קומט מיט עריקן!

מ א ר י: (זיס) מיט איר חתן... איך דערמאָן מיך, פאַרגעבנס. נישט איינמאָל האָט אייער גענעדיקייט דערמאָנט זייער נאָמען, ווי אַ גליקפאַרטי פאַר איר.

ק ר י מ ה י ל ד: עריק פון בערגען. דאָ, אין גענעראַל גוווערנעמאַן — דאָס האָט נישט געטאַרט פאַסירן!

מ א ר י: (מיט אַ געהיימניספולע מינע. פליסטערט) נישט וועגן אַלעם, גענעדיקע, האָב איך געקאָנט שרייבן. (קוקט זיך אַרום, רוימט איר עפּעס איין אויפן אויער) פאַרשטייט דאָס גענעדיקע — אום גאָטעס ווילן... פאַרגעבנס...

ק ר י מ ה י ל ד: (מיט א געמילדערטן טאָן) דו טרייבסט איבער!

מאַרי בייגט זיך אָן צו איר, שעפּטשעט איר ווידער עפּעס אויפן אויער.

אַ טייוול!

מ א ר י: ביי דער הייליקער מוטער — קיין האַלב וואָרט נישט איבערגעטריבן.

ק ר י מ ה י ל ד: (טראַכט אָנגעשטרענגט. מורמלט בייז) איך האָב דאָס באַדאַרפט וויסן. (בייסט זיך די ליפּן) קלאָר... (מיט אַן אויסדרוק ווי זי וואָלט געפּאַסט א באַשלוס) ווי דאָס זאָל נישט זיין, מאַרי! פונדאַנען וועט זי די זעלביקע נישט צוריקפאָרן. איך וועל זי באַרויקן.

מ אַ ר י: לעבנס־וויכטיק! גענעדיקע. באַרויקן...

ק ר י מ ה י ל ד: פונדאַנען וועט זי צוריקפאָרן אלס העלענע פון בערגען...

קרימהילד — אָפּ.
דאָס שטוב-מיידל קומט אריין.

ש ט ו ב-מ יי ד ל: (מעכאַניש) מאַדאַם!

מ א ר י : וואָס ווילסטו?
ש ט ו ב־מ יי ד ל : (מיט א ווידערווילן) איר זאָלט מיר נישט שטערן.
מ א ר י : (באַליידיקט) נישט שטערן... פאַרגעבנס!

קרימהילד קומט צוריק.

ש ט ו ב־מ יי ד ל : מאַדאַם! הער שאָפער פרעגט.
ק ר י מ ה י ל ד : זאָל ער וואַרטן. מיר פאָרן באַלד צום באַן. בלומען! האָסטו נישט פאַרגעסן? געגוג בלומען זאָלן אין אויטאָ זיין. מיין טעכטערל האָט ליב נעלקן און יאַשמין. וואָס מערער!
ש ט ו ב־מ יי ד ל : זיי זענען שוין אין אויטאָ, מאַדאַם!
ק ר י מ ה י ל ד : האָסטו מיר אַלץ פאַרבערייט צום איבערטאָן זיך?
ש ט ו ב־מ יי ד ל : אַלץ וואָס איר האָט באַפוילן, מאַדאַם! זאָל איך גיין מיט אייך?
ק ר י מ ה י ל ד : דאָס איז נישט נייטיק.
מ א ר י : (פאַרדריסן) ס'איז נישט נייטיק.

דאָס שטוב־מיידל גייט אָפּ.

ק ר י מ ה י ל ד : (דערלאַנגט מארי'ן אַ טשעק) דו האָסט זיך נישט פאַרדינט אַזאַ סומע. (מארי נעמט) נאָך אַמאָל אזוי פיל באַקומסטו, ווען מיינע קינדער וועלן צוריק אַהיימקומען.
מ א ר י : אָ... ווי דאַנקבאַר.
ק ר י מ ה י ל ד : נו־נו...

גייט אָפּ אין די ווייטערדיקע צימערן.
(מארי פאַרשטעקט דעם טשעק אין בוזים).
דאָס שטוב־מיידל קומט אריין.

ש ט ו ב־מ יי ד ל : (קוקט מיט פאַרדאַכט אויף מאַרין) די מאַדאַם איז נישטאָ.
מ א ר י : (פאַרדריסן) זעסטו נישט, מיידל? וואָס קוקסטו אזוי אויף מיר מיט דיינע קעלבערנע אויגן?
ש ט ו ב־מ יי ד ל : (מיט גרינגשעצונג) ווייל איך האָב נישט קיין אַנדערע.
מ א ר י : דו קוקסט נישט אָנשטענדיק... (דאָס שטוב־מיידל וויל אוועקגיין) דו זאָלסט אויך האָבן פאַר מיר מער אַכטונג, מיידל, זאָג איך...
ש ט ו ב־מ יי ד ל : פאַר אייך?

מ א ר י: איך בין, דארפסטו וויסן, א פארוואנדטע פון דער גענעדיקער.

ש ט ו ב־מ יי ד ל: (מיט אַ שמייכל) געוויס — זייער אַ ווייטע פאַר־וואַנדטע...

מ א ר י: דאָס איז נישט דיין זאַך.

שטוב־מיידל גייט אָפּ.

קרימהילד קומט אַריין איבערגעטאָן אין אַ קלייד, וואָס זי ברענגט אין אָרדענונג אויף זיך.

ש ט ו ב־מ יי ה ל: (קערט זיך אום) מאַדאַם! איך האָב פאַרגעסן אייך מעלדן — נעכטן איז ווידער דאָ געווען דער געהיימראַט פאָן בירקע. ער האָט געזאָגט, אַז היינט וועט ער ווידער קומען מיט דער האָ־פענונג אייך צו טרעפן.

ק ר י מ ה י ל ד: געהיימראַט פאָן בירקע?

ש ט ו ב־מ יי ד ל: יאָ, גענוי — געהיימראַט פאָן בירקע. ער האָט געזאָגט, אַז ער איז אייערס אַן אַלטער פריינד, אויך אַ פריינד געווען פון אייער זעליקן מאַן.

ק ר י מ ה י ל ד: איך אייל זיך. מיר איז שווער אין דעם מאָמענט זיך צו דערמאָנען. היינט איז אויסגעשלאָסן, ער זאָל דורך מיר אויפ־גענומען ווערן.

ש ט ו ב ־ מיידל: ווען זאָל איך אים הייסן קומען?

ק ר י מ ה י ל ד: איבערמאָרגן זאָל ער מיך היינט דערוואַרטן. ווען דאָס איז ווירקלעך אַן אַלטער פריינד, בלייבט ער מיין גאַסט אויף דער צייט, ביז מיינע יונגע וועלן צוריקפאָרן.

ש ט ו ב־מ יי ד ל: איך וועל אים הייסן וואַרטן, מאַדאַם!

דאָס שטוב־מיידל גייט אָפּ.

מ א ר י: (באַוואונדערט דאָס קלייד, וואָס קרימהילד האָט אָנגעטון) ווי באַשיידן — גענעדיקע.

ק ר י מ ה י ל ד: עס קליידט מיר?

מ אַ ר י: איינפאַך, זאָג איך, באַשיידן און געטלעך, פאַרגעב... פאַרצייט מיר. ס'איז אומפאַרגלייכלעך, זאָג איך.

ק ר י מ ה י ל ד:..(קוקט זיך איין אין שפיגל) אזוי דאַרף מען. ברענג מיר מיין מאַנטל און הוט.

מ א ר י: שוין גענעדיקע!

מאַרי גייט גיך אָפּ און קערט זיך אום באַלד צוריק מיט קרימהילדס מאַנטל און הוט.
קרימהילד טוט זיך אָן.

קרימהילד: דו פֿאַרסט מיט מיר!

מארי: (מיט התפעלות) געגנעדיקע... אַזאַ ערע!

קרימהילד: מיר מוזן נאָך רעדן.

קרימהילד און מאַרי גייען אָפּ.

דאָס שטוב-מיידל קומט מיט בלומען און דעקאָרירט דאָס צימער. זי שטעלט איבער געוויסע קלענערע מעבל-שטיק. עס קלינגט ביים אַריינגאַנג.

דאָס שטוב-מיידל גייט אָפּ און קערט זיך באַלד אום צוריק.

שטוב-מיידל: (אין דער זייט) ביטע, ביטע מיין הער!

דער פּראָפעסאָר קומט אריין. ער איז שטאַרק געעלטערט, אָפּגעטראָגן אָבער ווירדיק.

פּראָפעסאָר: גוטמאָרגן!

שטוב-מיידל: (מיט סימפּאַטיע צו אים) ווילט איר אָפּרוען? ביטע, מיין הער!

פּראָפעסאָר: בעסטן דאַנק, ליבע פֿריילין! (ער קוקט זיך ארום פֿאַרטראַכט) א שאָד.

שטוב-מיידל: די מאַדאַם האָט געהייסן אייך זאָגן, אַז זי וועט גערן אייך אויפֿנעמען. זי איז געפֿאָרן אָפּנעמען א גאַסט. איר טאָכטער קומט צו פֿאָרן!

פּראָפעסאָר: (אויפֿגעלעבט) העלענע?

שטוב-מיידל: דאַכט זיך, אַזוי רופֿט מען זי. איך קען זי נישט. זי איז קיינמאָל נישט געווען ביי אונדז. (היימיש) איר קענט זי געוויס זייער גוט.

פּראָפעסאָר: אָבער נאַטירלעך!

שטוב-מיידל: א דאַנק טאַקע דער טאָכטערס קומען וועט איר האָבן די געלעגנהייט צו זען זיך מיט דער מאַדאַם פֿון היינאַ. ווייל גע־ווינלעך איז זי זייער זעלטן אין דער היים.

פּראָפעסאָר: (גערירט. מער פֿאַר זיך) אַדאַנק. (ער טראַכט א רגע) איך קום שפּעטער.

שטוב-מיידל: (פֿאַרוואונדערט) אָבער זיי קומען זאָפֿאָרט! איר קענט רויק אויסוואַרטן ביז די מאַדאַם וועט קומען. דאָ (ווייזט אָן די ריכ־טונג) האָבן מיר א זייטיק צימער. ביטע!

פּראָפעסאָר: (גייט מיט איר) איר זענט זייער ליבנסווירדיק.

שטוב-מיידל און פּראָפעסאָר גייען מיט דער ארויסגאַנג־טיר. אָפּ.

עס קלינגט דער טעלעפֿאָן.

דאָס שטוב-מיידל קומט אריין.

ש ט ו ב - מ יי ד ל: (גייט צום טעלעפאָן, נעמט דאָס טרייבל) האַלאָ...
וועր? ביטע! ביין... נאָך נישט געקומען... ביטע!

פון דרויסן הערט זיך א סיגנאַל פון א צוגעפאָרענער מאַ-
שין. דאָס שטוב-מיידל הייבט גיך אויף צוריק דאָס טרייבל.

האַלאָ! האַלאָ! נישטאָ שוין. (לייגט אָפּ דאָס טרייבל).

גייט — אָפּ.
מארי קומט אריין מיט א גאַנצן באַרג מיט פּעקעלעך און
גייט אָפּ אין די וויטערדיקע צימערן. באַלד דערנאָך
קומט דאָס שטוב-מיידל מיט צוויי שווערע טשעמאָדאַנעס
און גייט אָפּ אין דער זעלבער ריכטונג. דאַן קומט אַריין
קרימהילד. הינטער איר קומען העלענע און עריק.

ק ר י מ ה י ל ד: (שטאַרק גערירט) זייט באַגריסט מיינע טייערסטע!

נעמט ארום העלענען דריקט זי לאַנג און שטאַרק צו זיך.
מ אַ ר י און דאָס שטוב-מיידל קומען אריין.

(דורך טרערן) ווי גליקלעך איך בין! (קושט העלענען) וואָס איך קאָן
דיך ענדלעך פון דער נאָנט ארומנעמען!

ה ע ל ע נ ע: (גערירט) איך פיל דאָס, מוטער טייערע! צו לאַנג האָבן
מיר זיך נישט געזען.

ק ר י מ ה י ל ד: פליכטן, מיין קינד! — פאַרן פאָטערלאַנד מוז מען אלץ
אָפּפערן. (צו עריקן, וועלכער האָט זיך דעליקאַט אָפּגעקערט פון זיי)
עריק! אייגנטלעך, אויב דאָס איז נישט צו פּריציזיטיק — מיין זון.
וואָס עפּעס אזוי ווייט פון אונדז?

ע ר י ק: אָבער דערלויבט, ליבסטע מוטער! איך וועל זיין דער גליק-
לעכסטער!

ק ר י מ ה י ל ד: (צו מאַרי און דעם שטוב-מיידל. זייער ליבלעך) וואָס
שטייט איר?

ש ט ו ב - מ יי ד ל: (טרעט ארויס) מאַדאַם.

ק ר י מ ה י ל ד: וועגן אלעם שפּעטער! מיינע טייערע געסט זייבען

הונגעריק! איר וועט סערווירן אויף דער טעראַסע.

מארי און דאָס שטוב-מיידל סערווירן דעם טיש אויף דער
טעראַסע.

ע ר י ק: ווי שיין דאָ איז, העלענע!

ה ע ל ע נ ע: (מיט לייכטער איראָניע) און דו האָסט קיין לאָסט נישט געהאַט צו דער רייזע.

ע ר י ק: (נעמט זי ארום) ביסט אומפאַרגלייכלעך!

ק ר י מ ה י ל ד: ווי אומרויק איך בין געווען. יעדע רייזע איז היינט פאַרבונדן מיט פאַרשידענע געפאַרן.

ע ר י ק: (צו העלענען) איך האָב דאָס זעלבע געזאָגט.

מארי קומט צו צו זיי

מ א ר י: גענעדיקע, דער טיש איז גרייט!

מארי גייט צוריק צו איר ארבעט.

ק ר י מ ה י ל ד: (איינלאַדנדיק) ביטע, קינדער!

קרימהילד, העלענע און עריק גייען ארויס אויף דער טעראַסע און פאַרנעמען ערטער ארום געגרייטן טיש.

ק ר י מ ה י ל ד: (גיסט אָן די גלעזלעך) פאַר אונזער גליק, קינדער! פאַר אַ גיכן זיג איבער אונדזערע פיינט!

ע ר י ק: פאַרן פאָטערלאַנד!

ה ע ל ע נ ע: (מיט טיפן ערנסט) פאַר די פאַרפאָלגטע, וואָס קעמפן פאַרן לעבן! ...

קרימהילד און עריק קוקן אויף איר באַאומרויקט.

ק ר י מ ה י ל ד: (כיטרע) ריכטיק! (שלאָגט אָן איר גלעזל אין זייערע גלעזלעך) זייער ריכטיק!

זיי טרינקען אויס.

קרימהילד גיסט ווידער איין.

ה ע ל ע נ ע: דו טרינקסט אָפט, מוטער?

ע ר י ק: (שטיל) וואָס איז׳ס פאַר אַ פראַגע?

ק ר י מ ה י ל ד: צי אָפט? אַזוי אָפט, ווי מיר איז דאָס צומוט, מיין קינד. אַזעלכע מאָמענטן זענען אָבער זייער זעלטן איך מיין איינזאַמען לעבן דאָ.

ה ע ל ע נ ע: דו דאַרפסט זיך באַפרייען. פאָרן מיט אונדז.

ק ר י מ ה י ל ד: איך בין איין קריגס־דינסט. פון אַזעלכע אַמטן באַפרייט מען נישט.

ע ר י ק: מיר וועלן באַמיען זיך אויף אָפטערע באַזוכן ביי איך.

ק ר י מ ה י ל ד : דאָס וואָלט אַרויסגערופן פאַרדאַכט. אין מיין אַרבעט דיספּאָניר איך מיט שטאַאַטס־געהיימנישן.
ע ר י ק: דאָס איז אַבסאָלוט ריכטיק.

זיי עסן.
מאַרי קומט, נעמט צונויף אויף אַ טאַץ אַ טייל באַפּרייטע כלים פון טיש.
דאָס שטוב-מיידל קומט אַריין.

ש ט ו ב ־ מ יי ד ל : מאַדאַם! איך וויל אייך מעלדן, אַז דער הער געהיימראַט פאַן בירקע.

העלענע און עריק רייסן זיך גלייכצייטיק אויף פון די ערטער. ביידע גלייך רופן אויס:

ע ר י ק : (אויפגערודערט) ד אַ ! ?
ה ע ל ע נ ע : (מיט פרייד) געקומען?
ק ר י מ ה י ל ד : (קוקט צעמישט דאַ אויף העלענען, דאַ אויף עריקן) פאַן בירקע... ווער איז דאָס?
ע ר י ק : (צו העלענען) פאַרוואָס איז ער געקומען?
ה ע ל ע נ ע : (הערט אים נישט. צו דער מוטער) דאָס איז דאָך דער פּראָפעסאָר!
ק ר י מ ה י ל ד : (באַמיט זיך מיט אַלע כוחות צו באַהערשן זיך) דער פּראָפעסאָר, זאָגסטו...
ה ע ל ע נ ע : דער פאָטער. פּראָפעסאָר שוואַרצשטיין!
ק ר י מ ה י ל ד : (שפּילט) אַ־אַ! ריכטיק הער פּראָפעסאָר. אונדזער...
ה ע ל ע נ ע : אָבער געוויס, מוטער! (וויל גיין).
ק ר י מ ה י ל ד : (האַלט זי צו פאַר די הענט, ווי פון גרויס פריידיקע איבעראַשונג) נו שטעל זיך פאַר. (צו דעם שטוב־מיידל) זאָפאַרט אַריינבעטן!
ש ט ו ב ־ מ יי ד ל : גוט מאַדאַם!

שטוב-מיידל גייט אָפּ.
מאַרי גייט מיט די כלים, דרייענדיק ווילד מיט די אויגן.
מאַרי — אָפּ.
קרימהילד גייט אין צימער אַריין, נאָך איר גייען העלענע און עריק.
פון אַריינגאַנג קומט דער פּראָפעסאָר.

ק ר י מ ה י ל ד: (שפּילט) ווילקאָמען, ליבער הער פּראָפעסאָר! וואָס פאַר א זעלטענער גאַסט ביי מיר אין הויז!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: איך בין זייער גערירט!

דריקן זיך די הענט.

ק ר י מ ה י ל ד: וואָס פאַר א גליקלעכער צופאַל! גראָד זיינען מיינע קינדער אויך הייַנט געקומען.

העלענע פאַרהאַלט לענגער דעם פּראָפעסאָרס האַנט. זי קוקט אים מיט שטאַרקער דערמוטיקונג אין די אויגן אריין. עריק באַגריסט אים מיט אַ קילן, קורצן האַנט-דרוק.

ק ר י מ ה י ל ד: איר וועט האַלטן מיט אונז מאָלצייט!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: בעסטן דאַנק אייך. איך בין נאָך מאָלצייט.

ק ר י מ ה י ל ד: אָבער — ביטע — זיצט. (צו דער טיר) מאַרי!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: אַ דאַנק. (ער זעצט זיך).

מ אַ ר י: (אין טיר. צעמישט) ביטע גענעדיקע!

ק ר י מ ה י ל ד: קאָפי!

מאַרי — אָפּ.

פאַרוואָס זיצט איר נישט קינדער?

עריק און העלענע זעצן זיך.

ק ר י מ ה י ל ד: די לעצטע טעג. ווי איך וואָלט געהאַט א פאַרגעפיל. אַז איך וועל אייך דאָך געפונען! וואָס איז מיט אייער פרוי? מיט אַננאַ? זיי זיינען מיט אייך?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: מיין ראָזאַ, זי איז איצט מיין גרעסטע זאָרג, ליבע קרימהילד!

ק ר י מ ה י ל ד: פאַרצווייפלען דאַרף מען נישט. האָט מען זיי נישט באַפרייט צוזאַמען מיט אייך?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (שמייכלט פיינלעך) באַפרייט?

ק ר י מ ה י ל ד: (ווי זי וואָלט זיך אָנגעשטויסן) אַך... אַזוי...

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: דייטשע מענטשן אין עס־עס־מונדירן, האָבן מיך אַרויסגעפירט.

ק ר י מ ה י ל ד: עס־עס! אינגאַנצן אומבאַקאַנטע מענטשן?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (דורכגענומען) מ ע נ ט ש ן...

ק ר י מ ה י ל ד: ווען מיר וואָלטן זיי געקאַנט — אונדזער דאַנקבאַרקייט אויסדרוקן...!

העלענע: דאָס האָבן מיר, מוטער, אַדורכגעפירט!

ק ר י מ ה י ל ד: וואָס איך הער!

ע ר י ק: (אונטער דער נאָז) באַכוואָס?...

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: איר — דו און עריק?

ה ע ל ע נ ע: איז די טאַנטע ראָזאַ נישט געווען צוזאַמען מיט אייך?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: אויף דער גרענעץ האָט מען אונדז פונאַנדערגעטיילט. אין דער זעלביקער צייט האָט מען מיך אַרויסגעפירט.

ק ר י מ ה י ל ד: גוט וואָס איר האָט געהאַט מיין אַדרעס.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (צו העלענען) ערשט מיט עטלעכע טעג צוריק האָב איך דיין בריוו דערהאַלטן. (צו קרימהילדן) אין דעם בריוו האָב איך אייער אַדרעס געפונען.

ע ר י ק: (פּלאַצט אַרויס. צו העלענען) האָסט געהאַט זייער אַדרעס?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (נישט אַריענטירט אין וואָס אים גייט) אין דעם בריוו, וואָס איך האָב געשיקט פאַר אַנגאַס וועגן, האָב איך אָנגעגעבן מיין אַדרעס.

ע ר י ק: פאַר אַנגאַס וועגן? (צו העלענען) דו ווייסט דאָך נישט וווּ זי געפינט זיך.

קרימהילד באַוועגט זיך אומרויק אויפן אָרט.

העלענע: (מיט אונטערדריקטן כעס) איך ווייס נישט!

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (באַאומרויקט) איז מיין בריוו צו איר נישט דערגאַנגען?

ה ע ל ע נ ע: (צו עריקן) אָבער עס זענען דאָ אַזעלכע, וואָס ווייסן וווּ זי געפינט זיך.

מאַרי קומט אַריין מיט קאַווע. דערלאַנגט יעדן באַזונדער זיין שעלכל.

ק ר י מ ה י ל ד: (צו מאַרי) פאַרמאַכן גוט די טיר! זאָל קיינער מער אַהער נישט אַריינגייך!

מ א ר י: גוט, גנעדיקע.

מ א ר י גייט אַפּ.

ע ר י ק: ס'איז וווּנדערלעך, העלענע. דו האָסט אויסבאַהאַלטן פאַר מיר.

ה ע ל ע נ ע: איך האָב דיר באַדאַרפט דערציילן וועגן דעם?

ע ר י ק: אַבסאָלוט, העלענע!

ה ע ל ע נ ע: אַ ב ס אָ ל ו ט?

ק ר י מ ה י ל ד: אָבער אין וואָס גייט דאָ?

ע ר י ק: עס גייט אין אַ נישט ריכטיקער האַנדלונג קעגן מיר. (צו העלענען) דו שטעלסט מיך אין אַ זייער שלעכטער לאַגע.

ה ע ל ע נ ע: (בייז) דו האָסט פון מיר אַן ערנוואָרט געוווּמען.

ע ר י ק: (פאַרלוירן) אַ־אַ... העלענע...

פ ר אָ פ ע ס אָ ר: (אומרויק) אין וואָס האַנדלט זיך, עריק?

ע ר י ק: (צעמישט) אין וואָס עס האַנדלט זיך? (צו העלענען) דעמאָלט אַז איך וואָלט געווען דערקעגן, אומטערצוגעמען וויטערדיקע שריט?

ה ע ל ע נ ע: (מיט ווידערווילן) צי איז נישט מעגלעך מיר זאָלן אויפהערן רעדן וועגן דעם?

ע ר י ק: פאַרוואָס? פאַרוואָס נישט אויפקלערן?

ה ע ל ע נ ע: דיין שטעלונג איז מיר גוט באַקאַנט! בעסער...

ע ר י ק: מיין שטעלונג...

ק ר י מ ה י ל ד: ווי נישט אָנגענעם דאָס איז, קינדער מיינע, פאַר מיר, פאַר אונדזער טייערן גאַסט. (צום פּראָפעסאָר) יוגנט! הייס בלוט! (צו עריקן) איך שטעל מיר פאָר, אַז דער הער פּראָפעסאָר, האָט אין זיין בריוו צו העלענען, געבעטן די פולסטע דיסקרעציע. און מיט רעכט! פאַרוואָס העלענע האָט נישט דערציילט דיר וועגן דעם בריוו, איז קלאָר. ס'איז נישטאָ וואָס צו באַליידיקן זיך.

ע ר י ק: (זעענדיק העלענעס אָנגעשטרענגטן אויסדרוק, וויל זיך, זעט אויס צוריקציען) איך... בין נישט באַליידיקט... מיין באַמערקונג איז געווען... נאָר פון גוטן ווילן.

ק ר י מ ה י ל ד: אָבער דו דאַרפסט דאָס פאַרשטיין: דער שיקזאַל פון הער פּראָפעסאָר און זיין פאַמיליע, באַדייטן פאַר העלענען אַן אַ פאַרגלייך מער, ווי פאַר דיר...

ע ר י ק: אַבסאָלוט ריכטיק.

ק ר י מ ה י ל ד: (צו העלענען) אָט פאַרוואָס עריקס שטעלונג קאָן נישט זיין די זעלביקע וואָס דיינע, טאָכטער!

ע ר י ק: (קוקנדיק אויף העלענען) איך פאַרזיכער איך, מוטער, אַז מיין באַמערקונג, כאָטש זי איז מעגלעך נישט געווען אויפן אָרט, איז געווען דורכויס אַ פאָרמעלע. בלויז צוליב פּינקטלעכקייט.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר: (צו העלענען) עריק איז דיין צוקונפטיקער מאַן. דו דאַרפסט פאַר אים נישט האָבן קיין געהיימנישן.

העלענע שפּילט זיך פאַרטראַכט מיטן לעפעלע, וואָס אין קאַווע-שעלכל.

ק ר י מ ה י ל ד: (פייערלעך) אַלזאָ, אין נאָמען פון דער געמיינזאַמער זאַך פאָדער איך פון אייך, קינדער, אויפן אָרט — איבערבעטן זיך.

ע ר י ק: (שטייט אויף. צו העלענען) איך בין באַגאַנגען אַן אומטאַקט, העלענע! איך פאַרזיכער דיר, אַז דאָס וועט זיך נישט ווידערהאָלן מער.

העלענע זיצט אין דער פריערדיקער פּאָזע. רירט זיך נישט פון אָרט.

דאָס וואָס מיר טוען, העלענע, איז פאַרבונדן מיט אַן אַ צאָל אומ-אָנגענעמלעכקייטן און געפאַרן. פאַרזיכטיקייט און איבערגעזעענקייט זיינען נישט בלויז וויכטיק פאַר אונדזער זיכערקייט-וועגן, ס'איז נאָך מער ביטיק פאַר דעם דערפאָלג פון דערפילן אונדזער פליכט. (האַקט אָפּ. קוקט אומרויק אויף העלענען. נאָך א רגע) איז מיר דער-לויבט אַנטשולדיקן זיך פאַר דיר, העלענע?

ה ע ל ע נ ע: (שטייט אויף) ס'איז בעסער, ווען מען דאַרף אזא דער-לויבניש נישט בעטן.

ע ר י ק: (דערלייכטערט) אַבסאָלוט!

ער נעמט זי אַרום. קושט זי. זיי פאַרנעמען צוריק די ערטער.

ק ר י מ ה י ל ד: (שיינענדיק) איר וועט זיין דאָס גליקלעכסטע פּאָר, מיינע קינדער... (צום פּראָפעסאָר) מיר וועלן זיי אַנטשולדיקן פאַר דער געשטערטער אויפמערקזאַמקייט. (צו העלענען און עריקן) מיר דאַרפן רויק באַטראַכטן, וואָס ס'איז דאָ ווייטער צו טאָן.

ה ע ל ע נ ע: (לעבהאַפטיק) איז מיר דערלויבט, מוטער?

ק ר י מ ה י ל ד: ביטע! דו ווילסט עפּעס זאָגן וועגן דעם?

ה ע ל ע נ ע: וועגן דעם, מוטער. איך האַלט, אַז ביז דעם אויסגעפונען דאָס אָרט ווו עס געפינט זיך די טאַנטע ראָזאַ, דאַרפן מיר דעם פּאַט... דעם הער פּראָפעסאָר איינאָרדנען דאָ.

ע ר י ק ווערט ווידער אומרויק. קרימהילד האָט דאָס באַמערקט.

ק ר י מ ה י ל ד: (באַהערשט) אין אונדזער הויז?

ה ע ל ע נ ע : אין אונדזער הויז. ווייל דאָ וועט ער זיין אמזיכערסטן.
איך גלויב, אז דיר, מוטער, וועט בישט שווער זיין ארויסצובאַקומען א קאָפּיע פון דעם דאָקומענט. איך מיין פון דעם שטאַאַטס־בריוו, וועגן וועלכן דו האָסט אונדז געשריבן. דער דאָזיקער בריוו וועט מעגלעך דערלויבן אויף א לעגאַלן וועג צו באַפרייען די טאַנטע ראָזאַ.

ק ר י מ ה י ל ד : (פאַרטראַכט) יאָ, יאָ. איז דאָס אַלץ?

ה ע ל ע נ ע : דערווייל — אַלץ.

ק ר י מ ה י ל ד : וואָס זאָגסטו הערצו, עריק?

ע ר י ק : (אויסמיידנדיק) מע דאַרף דאָס באַטראַכטן.

ק ר י מ ה י ל ד : און איר, הער פּראָפעסאָר?

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : אַזוי לאַנג ווי מיין פרוי איז בישט פריי, האַלט איך פאַר איבעריק די זאָרג וועגן מיין פּערזאָן. דאָס וועט זיין אַן איבעריקע לאַסט פאַר איך.

ק ר י מ ה י ל ד : מיר האַלטן אָבער, הער פּראָפעסאָר, אז אַלץ וואָס איז אין אונדזערע מעגלעכקייטן, מוז געטאָן ווערן! נישט געקוקט אויף אַלע שוועריקייטן.

ה ע ל ע נ ע : (בייגט זיך אָן. נעמט ארום די מוטער. קושט זי) ריכטיק, מוטער!

ק ר י מ ה י ל ד : (מוסרדיק) דו טראַכסט שלעכט, קינד, ווען דו מיינסט, אז אַלע זיינען איינשטימיק מיט דעם, וואָס היינט קומט פאָר ביי אונדז. מענטשן זיינען דאָ פאַרשידענע.

פּ ר אָ פ ע ס אָ ר : זיי זיינען אונדזער האָפנונג!

ק ר י מ ה י ל ד : יעטוועדער טוט, וואָס ער קאָן אַנטקעגן צו ווירקן דאָס שלעכטס.

ה ע ל ע נ ע : אויך צווישן די זיינען פאַראַן פאַרשידענע.

ק ר י מ ה י ל ד : נאַטירלעך! איך האָב דורכגעטראַכט דיין פּלאַן. ס'איז זייער גוט, וואָס דו האָסט דערמאָנט וועגן דעם זיכערקייטס־דאָקומענט, וועלכער איז ליידער צו שפּעט דערגאַנגען. איך לייג אויף אים גרויסע האָפענונגען. דאָס איז אַ וויכטיקער דאָקומענט. (פויזע) וואָס אַנבאַלאַנגט דאָס איינאָרדענען דעם הער פּראָפעסאָר ביי אונדז אין הויז. איך האַלט דאָס פאַר דורכויס געפערלעך. צוליב מיין אַמט איז דאָס הויז אַן אָביעקט פון באַזונדערער אויפמערקזאַמקייט.

ה ע ל ע נ ע : (מיט זאָרג) ווו קאָנען מיר געפינען אַ צווייט אָרט, וואָס זאָל זיין גענוג זיכער?

ק ר י מ ה י ל ד : (טראַכט) אַ צווייט אָרט... דאָס איז אַ פראַגע... איין מאָמענט! (זי שטייט אויף און גייט צום טעלעפאָן. זי נעמט דאָס טרייבל

אין האַנט ליגט עס אָבער באַלד צוריק און קערט זיך אום אויף איר אָרט.) נייך. טעלעפאָניש איז דאָס נישט געוווּנטשן. איך וועל אָנשרייבן אייניקע ווערטער.

עריק דערלאַנגט איר זיין פעדער און א פערטעלע פּאַפּיר פון זיין בלאָקנאָט.

אַ דאַנק! (זי רעדט און שרייבט גלייכצייטיק) דאָס איז אַן עלטערע זייער אָנשטענדיקע דייטשע פרוי. זי אַרבעט אין פּאָסט־אַמט. צו איר קומען אָפט צוגאַסט נאָענטע פון דער היים־שטאָט. (הויבט אויף די אויגן פון דער שריפט) ס'איז אומבאַדינגט דאָס זיכערסטע אָרט. (שרייבט ווייטער. רעדנדיק) דורך דער דאָזיקער פרוי וועלן מיר זיך אויך אַמבעסטן קאָנען קאָמוניקירן. (זי לייגט צוזאַמען דעם בריוו און גיט אים דעם פּראָפעסאָר אין האַנט אַריין.) אַנטשולדיקט מיר. (זי נעמט צוריק די אַדרעס האָב איך פאַרגעסן אָנשרייבן. (שרייבט אָן) ביטע!

דער פּראָפעסאָר נעמט פון איר דעם בריוו. זי קוקט אויפן זייגער.

זי איז איצט אין דער היים. (צום פּראָפעסאָר) מוט, הער פּראָפעסאָר!

פּראָפעסאָר, קרימהילד, באַלד דערנאָך העלענע און עריק — שטייען אויף פון די ערטער.

פּראָפעסאָר: (דערלאַנגט די האַנט קרימהילדן) אַנטשולדיקט מיר.

קרימהילד: מע דאַרף נישט! מיר טוען אונדזער הייליקסטע פליכט.

פּראָפעסאָר: מיר פאַרשאַפן אייך זאָרג. (ער נעמט אַרום פאָטערלעך העלענען) זיי נישט ווידערשפעניק, העלענע.

העלענע: (מיט אויסדרוק) מיר מוזן ווידערשפעניק!

פּראָפעסאָר: די צייט וועט אייביק נישט דויערן.

העלענע: אַז מען וועט זי ענדערן.

פּראָפעסאָר: איין גאָט קאָן דאָס טאָן. (דערלאַנגט עריקן די האַנט בעם זי נישט פאַר אומגוט. זי האָט אַ גוטן כאַראַקטער!

עריק: דערפאַר ליב איך זי, הער פּראָפעסאָר.

פּראָפעסאָר: דערפאָלג. זייט גליקלעך!

קרימהילד, עריק, האַלטנדיק מיט אַ באַזונדערער צערטלעכקייט העלענען פאַרן אָרעם, באַגלייטן דעם פּראָפעסאָר ביז צו דער טיר.
פּראָפעסאָר — אָפּ.

ק ר י מ ה י ל ד: (ווי פאַר זיך) אומגליקלעכע! וואָס פאַר אַן אומרעכט עס געשעט מיט די מענטשן. (צו עריקן און העלענען) איר וועט אייך איבערגיין אַביסל אין גאָרטן. איך וועל אין דער צייט אָנשרייבן מיין ווענדונג וועגן אַרויסבאַקומען די קאָפּיע פון דעם זיכער־בריוו פאַר דעם פּראָפעסאָרס פאַמיליע.

עריק און העלענע גייען דורך דער טעראַסע אין גאָרטן אריין. ביידע — אָפּ.

פּ ו י ז ע.

ק ר י מ ה י ל ד: (גייט ענערגיש צום טעלעפאָן. זי נעמט דאָס טרייבל און פאַרבינדט זיך מיט אַ נומער) האַלאָ! כ'וויל בעטן דעם הער שאַר־.... פירער קורט שטראַמער. ביטע? עס רעדט קרימהילד פאָן היינאַו. ביטע אַרייַנרופן אים. איך וואַרט! (פּויזע) האַלאָ — קורט? יאָ... איך... יאָ... ביטע פאַרנאָטירן זיך... גוט... אַלזאָ... ביטע... (שטיל אָבער אַקצענטירנדיק דייטלעך יעדעס וואָרט) הימלער־שטראַסע נומער אַכטצן... יאָ... וווינונג פינף... גאַנץ ריכטיק; פראַו מאַרטאַ שאָלציע... יאָ־יאָ. ביטע ווייטער!... געהיימראַט פאָן בירקע... ריכטיק — פּראָ־פעסאָר היינריך שוואַרצשטיין... ריכטיק, דער מאַן פון דער ראָזאַ, זייער ריכטיק. ווידערהאָלן... גוט! היינריך שוואַרצשטיין — יודע — אַנטלאָפענער פון עטאַפּ...

פ אָ ר ה אַ נ ג.

דריטער אַקט.

פערט בילד.

די זעלביקע דעקאָראַציע, וואָס אין לעצטן בילד. פון דער טעראַסע דרינגט אריין א רויט געדעמפּט אָוונט-ליכט, וואָס לעשט זיך לאַנגזאַם.

פון די אינעווייניקסטע צימערן קומט מאַרי. דאָס שטוב-מוידל קומט איר אַנטקעגן פון הויפּט-אַריינגאַנג.

ש ט ו ב - מ וי ד ל: איך האָב געזאָגט דעם שאָפער — ער פאָרט שוין אַרויס זיי באַגעגענען.

מ אַ ר י: די גענעדיקע דענערווירט זיך צוליב זעם. (זי פאַרהאַלט זיך לעבן דער טעראַסע און קוקט ארויס) באַלד נעמט עס גיין, ווי פון צעבערס. זיי זיינען באַקומט און הויל. (דאָס שטוב־מיידל צעלאַכט זיך שטיל) דו לאַכסט? זיי קאָנען זיך פאַרקילן!

עס הערט זיך א דונער.

(פאַרציטערט) איך לייד דאָס בישט, מוז איך זאָגן.

דאָס שטוב־מוידל מאַכט צו די פענצטער אויף דער טעראַסע. גייט אָפּ.

א בליץ באַליוכט העל די בינע. ס'הערט זיך ווידער
אַ דונער, און עס נעמט מיט גרויס רעש גיין אַ רעגן.
קרימהילד קומט ארויס פון די אינעווייניקסטע צימערן.
זי איז יום-טובדיק אָנגעטאָן, אומרויק און דענערווירט.

ק ר י מ ה י ל ד : (קוקט אַרויס) פינצטער אויפן גאַס. דאַכט זיך, אַז די גייען (זי דערזעט מאַרין) נו, אַן אײַנפאַל!

מ אַ ר י : אַן אײַנפאַל. און דאָס — פּונקט הײַנט.

קרימהילד און מאַרי גייען צום אַרויסגאַנג. פון דאָרט
קומען ארײַנצולויפן, אויסגעווייקטע פון רעגן, העלענע
און עריק.

ק ר י מ ה י ל ד : מײַן גאָט! ווען ס'איז אײַנגעפאַלן איז דאָס געווען אַהיימ־צושיקן דעם אויטאָ?

ה ע ל ע נ ע : מײַנער, מוטער! דאָס וועטער איז געווען גוט. איך האָב געוואָלט מיר זאָלן ליבער שפּאַצירן.

ק ר י מ ה י ל ד : גייט זאָפאָרט איבערטאָן זיך! (מיט האַרץ) ווי דו פאַר־שאַפסט מיר זאָרג, העלענע! מיר האָבן אָפּגערעדט איר זאָלט אַהיימ־קומען פריער.

ה ע ל ע נ ע : אַנטשולדיקט מיר, מוטער, אָבער אונדז איז זייער אָנגענעם געווען צו לויפן אין רעגן.

ע ר י ק : (לאַכט) איך האָב געפאָדערט גלייך צוריקקערן זיך אַהיים, האָט זיך העלענען פאַרוואָלט גיין אויפזוכן דעם פּראָפעסאָר.

ה ע ל ע נ ע : (ערנסט) און דו ביסט צופרידן, וואָס מיר איז דאָס נישט געלונגען!

ע ר י ק דו ביסט מיר צו טייער, העלענע, ס'איז געפערלעך!

ק ר י מ ה י ל ד : (גיך) דו האָסט זײַן אַדרעס?

ה ע ל ע נ ע : איך האָב געוואָלט אָנקלינגען צו דיר.

ק ר י מ ה י ל ד : (אויפגערעגט) דו מיינסט, מײַן קינד, אַז וואָלסט די אַדרעס פון מיר באַקומען? ניין און ניין! דו ביסט לייכטזיניק. אויך איך וועל מיך באַמיען וואָס וויניקער פאַרזעגלעך אים באַזוכן. יע־דער איבעריקער וויזיט קאָן זײַן אַן אורזאַך פאַר אַ נישט-געוווּנטשענע פאַראינטערעסירונג פון דער (שטיל) געשטאַפּאָ. דו טראַכסט גאָר־נישט, וואָס אַזאַ קאַפּריז קאָן קאָסטן, העלענע!

ה ע ל ע נ ע : (פאַרענטפערט זיך) איך האָב נאָר געוואָלט זען, ווי אַזוי דער פּראָפעסאָר האָט זיך אײַנגעאָרדנט.

ק ר י מ ה י ל ד: (פאַר זיך) וואָס פאַר אַן אומגליק! (צו העלענען) גיי און טו זיך איבער!

העלענע גייט אַפּ אין די וויטערדיקע צימערן.

ע ר י ק: (פאַרזאָרגט) זי איז נישט געהאָרכזאַם.

ק ר י מ ה י ל ד: מע דאַרף פילן איר האַרץ. דער פּראָפעסאָר איז דאָך פאַר איר מ ע ר ווי גלאַט אַ מענטש.

ע ר י ק: אָ, נישט בלויז דאָס, מוטער. עס האַנדלט זיך נישט בלויז אין איר זאָרג וועגן פּראָפעסאָר.

ק ר י מ ה י ל ד: (ווייך) איז צווישן אייך עפּעס פאָרגעקומען?

ע ר י ק: ניין. ס'איז גאָרנישט פאָרגעקומען. עס קומט אָן אויפהער פאָר.

ק ר י מ ה י ל ד: דו באַוומרויקסט מיך, עריק.

ע ר י ק: זי קוקט אויף אַלעם מיט אַנדערע אויגן. די רייזע האָט זי נאָך מער אויפגערודערט.

ק ר י מ ה י ל ד: צום ביישפּיל?

ע ר י ק: זי האָט מיר הייַנט געזאָגט אַז זי וועט נישט צוריקפאָרן, ווי לאַנג עס וועט נישט קלאָר ווערן די זאַך מיט דעם פּראָפעסאָרס פרוי.

ק ר י מ ה י ל ד: (אויפגערעגט) דו הערסט צו אויפמערקזאַם, וואָס זי רעדט. מע דאַרף דאָס פאַרשטיין.

ע ר י ק: אָבער...

ק ר י מ ה י ל ד: איך בין אַ מוטער. (לייגט איר פאַרטרוילעך אַרויף אַ האַנט אויפן אַקסל. פירנדיק אים צו די וויטערדיקע צימערן). דער דאָזיקער צושטאַנד אירער באַאומרויקט אויך מיך. איך פאַרשטיי אים זייער גוט. (עריק שטעלט זיך אָפּ און קוקט איר דערוואַרטנדיק אין די אויגן אַריין) העלענע איז שוין לאַנג נישט קיין זעכצניעריקע. זי איז אַ רייפע פרוי און דאַרף הייראַטן!

ע ר י ק: איך האָב זי דאָס פאַרגעלייגט נאָך פאַר אונדזער רייזע אַהער.

ק ר י מ ה י ל ד: לייג זי דאָס פאָר הייַנט, אין מיין אַנוועזנהייט!

ע ר י ק: גוט, איך וועל דאָס טאָן.

עריק גייט אַפּ.

ק ר י מ ה י ל ד: מאַרי!

מ אַ ר י: (וועלכע איז די גאַנצע צייט געשטאַנען ביי דער טיר און צוגעהערט זיך. גייט צו איר) איך הער אייך, גנעדיקע!

ק ר י מ ה י ל ד: דעקן דעם טיש!

מ אַ ר י: שוין גלייך, גענעדיקע!

מארי גייט אַפּ.

ק ר י מ ה י ל ד: (ביים שפּיגל) די זאַך מוז הייַנט פאַרענדיקט ווערן.

דאָס שטוב-מיידל און מאַרי קומען אַריין און נעמען, אונטער דער אויפזיכט פון קרימהילדן, גרייטן דעם טיש. פון די אינעווייניקסטע צימערן הערט זיך עריקס געלעכטער. קרימהילד צעשמייכלט זיך. די אָנשטרענגונג לאָזט נאָך פון איר געזיכט. דאָס שטוב-מיידל — אָפּ. קרימהילד שליסט איין דאָס צוגאָב-ליכט אין די זשיראַנדאָלן. א בלענדנדיקע שיין פאַרפליצט די בינע.

מ אַ ר י: (פאַרבלענדט פון דער ליכטיקייט) גאָט-פאָטער, ווי אין הימל, פאַרגעבנס!

עס קלינגט ביים אַריינגאַנג.
מ א ר י גייט אַפּ.
קרימהילד קוקט זיך איין אין שפּיגל.
ק ו ר ט קומט אַריין
מיט אַ קויש. מאַרי וויל אים דעם קויש אַרויסנעמען פון די הענט.

מ אַ ר י: דערלויבט, גענעדיקער הער.

ק ו ר ט: (גראָב) מע דאַרף נישט, אַלטע! (צו קרימהילדן) גוטאָוונט, קרימהילד!

ק ר י מ ה י ל ד: (גייט אַנטקעגן) לאָז אָפּ, מאַרי! (צו קורטן) גוטנאָוונט קורט!

מארי אַפּ.

ק ר י מ ה י ל ד: וואָס פאַר אַ שיינער קויש!

קורט שטעלט דעם קויש אַוועק אויף א קליין טישעלע. זיין שמייכל זעט אויס ווי נאָך א היפּשער כוסה.

ק ו ר ט: באַשיידן, ליבע קרימהילד.(ער וויל זי אַרומנעמען, ער דערמאָנט זיך אָבער... און ציט זיך צוריק) אַנטשולדיק מיר... איך האָב עטוואָס געפּרווט פון דעם געטראַנק.

ק ר י מ ה י ל ד: (מיט אַ דראָענדיק, אָבער פרייַנטלעך שמייכעלע) נישט פאַרגעסן זיך, ליבער!

זיי דריקן זיך די הענט.

ק ר י מ ה י ל ד: (שטיל) ווי איז אַדורך?

ק ו ר ט: (מיט אַ שעפטש) פּיקס! ביז איינעם. מאָרגן מאַכן מיר סעלעק-ציע פון דער גייער פּאַרטיע.

ק ר י מ ה י ל ד: (ווי פריער) איך מיין מיט דעם פּראָפעסאָר...

ק ו ר ט: (הויך) אַ־אַ!

ק ר י מ ה י ל ד: ש־ש־ש־ש.

ק ו ר ט: (שטיל) מיט אים איז דאָס געווען גאַנץ פריילעך.

ק ר י מ ה י ל ד: אַדורכגעפירט?

ק ו ר ט: געגנוי צוועלף אַזיגער ביינאַנד, ווי מיר האָבן דאָס אָפּגעשטימט.

(אויף אַ דייטלעכן צייכן פון קרימהילדן רייסט ער איבער).

העלענע און עריק קומען פון די אינעווייניקסטע צימערן.

ק ר י מ ה י ל ד: (הויך צו קורטן) דאָס איז זייער שיין פון אייער זייט, און אַט זיינען אונדזערע טייערע געסט.

קרימהילד און קורט גייען זיי אַנטקעגן.

ק ו ר ט: איך בין גליקלעך צו באַקענען אייך!

ק ר י מ ה י ל ד: (שטעלט פאָר) דאָס איז קורט שטראַמער, אונדזער פריינד. העלענע — מיין טאָכטער!

קורט דריקט העלענען די האַנט.

ק ו ר ט: זייער אַנגענעם!

ק ר י מ ה י ל ד: (שטעלט פאָר) עריק פאַן בערגען — איר צוקונפטיקער מאַן!

ק ו ר ט: זייער אַנגענעם!

זיי דריקן זיך די הענט.

ע ר י ק: זייער אַנגענעם:

אַלע גייען צום טיש. מארי קומט מיט דינסט-גרויטקייט. זי שטעלט זיך אין אַ זייט.

ק ו ר ט: (צו קרימהילדן) איך בין אומגעהייער איבעראַשט!

ק ר י מ ה י ל ד: (צו אַלע) פאַרנעמט ערטער, ביטע. (צו קורטן) מיט וואָס זענט איר דאָס אַזוי איבעראַשט, ליבער פריינד?

ק ו ר ט: איר האָט דאָך אַ באַצויבערנדיקע טאָכטער. ערנוואָרט! (צו עריקן) נישט וואָר? איר לאַכט? (מיט געמאַכטן ערנסט) איך אויף אייער אָרט, יונגער פריינד, וואָלט נישט געלאַכט. דאָס איז אַ פאַקט. דער פאַקט דאַרף אייך באַאומרויקן. ערנוואָרט! איר זענט דאָך נאָך נישט פאַרהייראַט.

ק ר י מ ה י ל ד: (נעמט אַ פלאַש איינצוגיסן. מאַרי שפּרינגט אונטער וויל אַרויסנעמען ביי איר די פלאַש.) נישט נייטיק, מאַרי. (צו קורטן) געוויס פילט ער זיך גענוג באַוואָרנט. (צו מאַרי) ווען דו וועסט ביי־טיק זיין וועל איך דיך רופן.

מאַרי, מיט אַ זויערער מינע, גייט אָפּ.

ק ו ר ט: (נעמט אַרויס די פלאַש פון קרימהילדס האַנט. לייענט איבער די עטיקעט.) דערלויבט מיר. דעם ערשטן באָקאַל טרינקען מיר פון מיין ווייַן. (ער שטייט אויף און גייט צום קויש, וואָס ער האָט גע־בראַכט. ער ברענגט פון דאָרט פינף פלאַשן מיט אַמאָל.) יונגער וויק, מיינע פריינד, זאָגט מען ביי אונדז, איז פאַר אַלטע לייט. קיין אַלטע לייט זיינען צווישן אונדז נישט פאַראַן. (ער גיסט איין די גלעזלעך. צו העלענען) דער וויין האָט אין זיך ליבעס־פייער! (צו קרימהילדן) אַלס גאַסט דערלויבט מיר, הייבן דעם ערשטן טאָאַסט!

אַלע נעמען די גלעזלעך.

פאַר ליבע און פריינטשאַפט!

מע שלאָגט זיך אָן אין די גלעזלעך. זיי טרינקען. קורט גיסט גלייך פריש איין.

ע ר י ק: (קוקט אויף דער פלאַש. צו העלענען) גלענצנדער.

ק ר י מ ה י ל ד: (צו קורטן) מיר וועלן פריער צובייסן.

ק ו ר ט: מיר האָבן געטרונקען פאַר צוויי זאַכן — פאַר ליבע און פאַר פריינדשאַפט.

אַלע אחוץ העלענען טרינקען אויס צום צווייטן מאָל. מע בייסט צו.

ע ר י ק: עס וואַרעמט.

ה ע ל ע נ ע: (שטיל) טרינק נישט מער!

ק ו ר ט: (צובייסנדיק) פון יאָר טויזנט אַכטהונדערט פינף און זיבעציק — ריכטיק ליבעס־פייער. (ווינקט עריקן) נישט וואָר?

קורט גיסט ווידער איין.

ק ר י מ ה י ל ד : (צו העלענען) עס. מע מוז צובייסן. דער וויין ווירקט זייער שנעל.

ק ו ר ט : (הייבט אויף זיין גלעזל) פאַר אונדזערע ליבע דייטשע פרויען.
(מיטן בליק אויף קרימהילדן) פאַרן גליק פון אונדזערע מוטערס.
(טראָגט איבער דעם בליק אויף העלענען) פאַר זייערע פרעכטיקע טעכטער.

אלע טרינקען.

ק ר י מ ה י ל ד : (בגילופין. צו העלענען) פאַרוואָס טרינקסטו נישט, מייק קינד ?

ק ו ר ט : (מיט אַ שיכור געלעכטער) קינד? אַ פיין קינד !

ע ר י ק : (שיכורלעך. טוליעט העלענען צו זיך) אַלע זיינען מיר קינדער פון גרויס־דייטשן פאַטערלאַנד.

ק ו ר ט : אַט פאַרוואָס מען דאַרף ריכטיק אויסטרינקען (ער גיסט ווי״ דער איין) ערגוואַרט! פאַר די קינדער פון גרויסן דייטשן פאַטערלאַנד!

זיי הייבן די גלעזלעך און טרינקען.

אַ, אַ! (צו העלענען) איר טרינקט נישט מיט אונדז !

ע ר י ק : (נעמט אַרום העלענען) זי איז אימער פריווילעגירט.

ה ע ל ע נ ע : (שמייכלט בלאַס) דו ביסט שוין פאַרטיק, עריק.

ק ר י מ ה י ל ד : (צו קורטן) ס׳איז אַ צו שטאַרק געטראַנק פאַר איר.

ק ו ר ט : אָבער ס׳קאָן אַזוי נישט זיין, ערגוואַרט !

ער גיסט איין פון דאָס ניי.

ק ר י מ ה י ל ד : (וויל אים צוריקהאַלטן) קורט...

קורט נעמט זיין גלעזל און הייבט אָן זינגען אן אלט פרויסיש טרינק-ליד. עריק האַלט אים מיט. קרימהילד, קענטיק אַנטציקט פון דעם געזאַנג, גייט צו דער פיאַנינע און באַגלייט זיי. זיי ענדיקן זינגען, ליידיקן אויס די גלעזלעך — אָבער קרימהילד, באַרוישט פון דעם וויין, הערט נישט אויף און שפּילט ווייטער דעם מאָטיוו.

ע ר י ק : (צו קורטן) איר זינגט פראַכטפול.

ק ו ר ט : דאָס זינגט — דער יודעך־וויין. עכטער ליבעס־פייער ! עס גיבט נישט קיין בעסערער, ערגוואַרט ! (ער נעמט העלענעס האַנט און קושט זי. צו עריקן) ביי גאָט און פאַטערלאַנד — עכטער ליבעס־פייער !

ה ע ל ע נ ע : (ציט ארויס איר האַנט פון זײַנע. פאַרוואונדערט) יודען־זויק?

ק ו ר ט : (לאַכט) וואָס פירן זיי נישט מיט זיך, די רייכע וועסט־יודען? ווי צו אַ הייראַטס־צערעמאָניאַל קומען זיי צו אונדז. (לאַכט) מיר האָבן שוין, מיט קרימהילדן, פיל קאָמישע זאַכן דערפאַרן. (לאַכט) ווי קאָמיש זיי זייַנען, די יודען.

ה ע ל ע נ ע : (וואַרפט אַן אומרויקן בליק צו דער מוטער, וועלכע איז פאַרטאָן אין דעם פּיאַנאָ־שפּיל. צו קורטן) דערציילט.

ק ו ר ט : מיר איז טרוקן אין גאָרגל. מען מוז פריער אויסטרינקען.

העלענע גיסט אָן די גלעזלעך.

ע ר י ק : (שיכור. קוקט מיט באַגייסטערונג אויף העלענען) מיר טרינקען פאַר די יודען.

ק ו ר ט : ענדלעך! (שלאָגט זיך אָן אין זייערע גלעזלעך) ווו איז די מוטער ?

ה ע ל ע נ ע : זי שפּילט דאָך. עס מאַכט נישט. (שלאָגט אָן איר, גלעזל אין זיינעם) באַלד קומט זי.

זיי טרינקען אויס.

איר דערציילט זייער אינטערעסאַנט! ביטע.

ע ר י ק : (שיכור) וואונדערבאַר. ווירקלעך.

קרימהילד שטייט אויף. זי האַלט זיך אָן מיט אַ האַנט
אין דער פּיאַנינע. שמייכלט שיכור.

ק ר י מ ה י ל ד : איך לייג פאָר מאַכן אַ קורצן איבעררייס אויף אַ שפּאַציר אין גאָרטן. (עפנט די טירן פון דער טעראַסע) דער רעגן האָט געוויס שוין אויפגעהערט. (קוקט אין דער דרויסן־ריכטונג) באַלד וועלן מיר דאָס פעסטשטעלן.

קרימהילד גייט אָפּ, וואַקלדיק, אויף דער טעראַסע.

ק ו ר ט : (הייבנדיק זיך מיט שווערקייט פון אָרט) זיי ווילן נישט גלייבן, אַז מען פירט זיי אויף קאַפּוט.

ה ע ל ע נ ע : (אומרויק) זיצט. מיר וועלן באַלד גיין.

ק ו ר ט : באַזונדערס אונדזערע, די דייטשע. אין אונדזער לאַגער האָט מען געבראַכט אַ באַוווסטן פּראָפעסאָר. נאַ־נאַ... זיין נאָמען פאַרגעסן.

(זעצט ארויס מיט אַ געלעכטער) ער האָט אויך זיין זיך־קישעלע מיט־געבראַכט. (שטיקט זיך פון געלעכטער) זיין זיך-קישעלע.

העלענע גיסט אים ווידער איין.

ע ר י ק: (לאַכט מיט) אַ זיך־קישעלע. (ער פאַרהאַקט זיך. וואַרפט אַ בליק אויף העלענען. פאַר זיך) אין לאַגער. (צו קורטן) איר אַרבעט אין לאַגער?

ק ו ר ט: מיר מיט קרימהילדן אַרבעטן אימער צוזאַמען.

טרינקט אויס דאָס אָנגעגאָסענע גלעזל. עריק קוקט זייטיק אויף העלענען. עס מערקט זיך, אז ער שטרענגט זיך אָן צו אָרדנען זיינע געדאַנקען. העלענע זיצט אומבאַוועגלעך.

ק ו ר ט: (באַמיט זיך ווידער אויפצושטיין פון טיש) אָבער דאָס שענסטע איז דאָך געווען מיט דעם פּראָפעסאָר. (ער הייבט זיך אויף און פאַלט צוריק אויף דער שטול. ער רופט אין דער ריכטונג פון דער טעראַסע) קרימהילד! קרימהילד! דו מוזט דאָס הערן. (לאַכט) ווען איך האָב אונטער דעם ידהע גענומען, דעם פּראָפעסאָר, ער האָט נישט געוואָלט גיין.

קרימהילד באַווייזט זיך אַ דערפרישטע אין דער טיר פון דער טעראַסע. זי קומט אַ צעשמייכלטע אין ציכער אַריין.

איך בין געהיימראַט פאָן בירקע, האָט ער געשריגן. (לאַכט) קרימהילד וויס עס געוויי. (ער קייכט פאַר לאַכן) קרימהילד, קרימהילד, קרימ...

ק ר י מ ה י ל ד: (פאַרציטערהט) קורט!

ק ו ר ט: (הערט נישט. ער ציט זיך צו העלענען, צוריקפאַלנדיק אויפן אָרט) כ׳האָב אים פאַרזיכערט, דאָס ער גייט צו זיין ליבער פראַו... אין אויוון אַריין (לאַכט).

ק ר י מ ה י ל ד: (פאַרצווייפלט) ער איז באַטרונקען. ער ווייסט נישט וואָס ער רעדט. מיין גאָט! קורט...

ה ע ל ע נ ע: (ווי צוגעקלאַמערט צו קורטס האַנט) האָט מען אים שוין היגגעריכטעט?

ק ו ר ט: (קאָן שוין קוים דעם קאָפּ דערהאַלטן.) וואָ-אָס?

ה ע ל ע נ ע: איז ער טויט, דער פּראָפעסאָר?!

ק ו ר ט: געוויס — טויט! דער ידע איז פון עטאַפּ אַנטלאָפן. (לאַכט מיט

אַן אומזיניק איינשלאָפנדיקער שטימע) קרימהילד. געשריגן. כאַ־כאַ...
ק ר ימ־מ־היל־ד...

ה ע ל ע נ ע: (ציט זיך צוריק פון קורטן מיט אַן אויסדרוק פון גרויל. קערט זיך אום צו דער מוטער) דו?!

ק ר י מ ה י ל ד: העלענע!

ה ע ל ע נ ע: (קוים וואָס מען הערט איר שטים) דו...

קרימהילד שטייט, ווי עלעקטריזירט פון העלענעס מאוים־דיקן בליק.

העלענע קערט זיך אום און גייט אין די וויטערדיקע צימערן. אָפּ.

ק ר י מ ה י ל ד: (צו עריקן) דאָס איז אַ שרעקלעכע מיספאַרשטענדניש!

ע ר י ק: (גיסט איין ווין אין גלעזל) אַ מיסטפאַרשטענדניש. (טרינקט אויס) נו, געוויס, אַ מיספאַרשטענדניש.

קורט איז פעסט איינגעשלאָפן ביים טיש.

ק ר י מ ה י ל ד: (טרייסלט אים) קורט! וואָס האָט ער געמאַכט? (שיפּענדיק) דער טייוול. קורט! ער איז טויט־באַטרונקען. מיין גאָט. מאַרי!

מארי קומט אייליק אריין.

מ א ר י: גנעדיקע.

ק ר י מ ה י ל ד: (וויזט אָן אין דער ריכטונג, וווּ העלענע איז אַוועק) גיי און זע, ווו זי איז אַוועק. העלענע! אַן אומגליק איז געשען.

מארי גייט אָפּ אין די וויטערדיקע צימערן.

(פאַר זיך) וואָס טוט מען?

ע ר י ק: (שטייט אויף. ער וואַקלט זיך לייכט אויף די פיס) המ... דאָס איז ווירקלעך אומגעהייער. אומגעהייער, מחותּנר.

ק ר י מ ה י ל ד: (צאַרנדיק) אומגעהייער?! איך האָב געמוזט פריי ווערן פון אים! פאַר אייך האָב איך דאָס געטאָן! פאַר אייער גוטס, פאַר אייער זיכערקייט!

ע ר י ק: (כמורנע) יאַ־יאַ... אָבער... בישט איר... (וואַקלט זיך) ס'איז אומגעהייער, וואָס איר, המ...

ק ר י מ ה י ל ד: (ווי פריער) איז געווען אַן אנדער אויסוועג? האָב איך בישט געמוזט דאָס טאָן? (זי וואַרפט אַן אומרויקן בליק אויף

קנדטן, פאַרזיכערנדיק זיך, אַז ער שקאַפּט — מיט אַ שטילער שי־פּענדיקער שטים) ש־שוויינערייַ. איר האָט אים געהאָלפֿן אַנטלויפֿן פֿון עטאַפּ. דאָס וואָלט אומפאַרמיידלעך אַרויס אויף דער אויבערפֿלאַך! טויט־שטראָף — זעט פֿאַר דאָס געזעץ פֿאַר אויסבאַהאַלטן אַ ייד. נו, און פֿאַר העלפֿן אַנטלויפֿן?! (עריק קוקט אויף איר געשפּאַנט) וואָס איז אומגעהייער?

העלענע באַווייזט זיך אין טיר. זי איז אָנגעטאָן אין מאַנטל און הוט, מיט אַ טשעמאָדאַנטשיקל אין האַנט. הינטער איר קומט מאַרי מיט אַ צעשראָקן אויסזען.

עריק: (האָט זיי נישט באַמערקט) געמוזט... פֿאַרשטענדלעך! וועגן דער דאָזיקער געפֿאַר האָב איך גערעדט. ער איז געווען העכסט געפֿערלעך פֿאַר אונדז. אָבער...

קרימהילד: וואָס אָבער?!

עריק: המם... איך מיין — באַדאַרפֿט באַראָטן זיך. דאָס הייסט... (ער דערזעט העלענען און לאָזט זיך אַראָפּ אויף דער שטול. מורמ־לענדיק) העלענע. העלענע.

קרימהילד: (גיט זיך ראַש אַ קער אום אין דער ריכטונג) העלענע!

העלענע קערט זיך נישט אום. גייט.

קרימהילד: (דראָענדיק). שטיי!

העלענע גייט ווייטער.

קרימהילד: וווּ ביסטו פֿון זינען?!

העלענע: ביים פֿולסטן באַוווּסטזיין!

קרימהילד: אום צו ראַטעווען דיין לעבן און זיין לעבן (וואַרפֿט אַ בליק צו עריקן) האָב איך געמוזט. (היסטעריש) האָב איך געמוזט, דו פֿאַרשטייסט דאָס העלענע?

העלענע: איך פֿאַרשטיי שוין איצט אַלץ!

עריק: (שטעלט זיך אויף. מיט גרויסער אָנשטרענגונג) העלענע, ס'איז שוין געשען. ס'איז נישט צום ענדערן. איך זאָג דיר... (העלענעס פֿאַראַכטנדיקער בליק, זעצט אים צוריק אַוועק אויפֿן אָרט).

העלענע קערט זיך דעצידירט אום צום אַרויסגאַנג. קורט וועקט זיך איבער. ער גלאָצט מיט די אויגן.

קרימהילד: כ'וועל דיך מיט קראַפט נישט פאַרהאַלטן. זאָג נאָר וואו־הין דו גייסט?

העלענע: וואָס ווייטער פון איך.

קרימהילד: אומעטום די זעלבע. בישטאָ קיין אַנדערע.

העלענע: זיי זענען פאַראַן!

גייט צום ארויסגאַנג.

עריק: העלענע!

העלענע אָפּ.

פאַרהאַנג.

פינפט בילד.

נאָך איידער דער פאַרהאַנג גייט אויף, הערט זיך א שאַרפער אלארם פון סירענעס, וואָס זאָגט אָן אַן אַנפלי פון דער פייגטלעכער אַוויאַציע.

מיטן אויפגיין פון פאַרהאַנג ווערן די סירענעס פאַרשטומט.

די בינע שטעלט פאָר אַ זויבער איינגעאָרדנט דאַך־צימער.

דאָס פענצטער אין פאָדערגרונט איז געדיכט פאַרהאָנגען.

אַננאַ קומט אַריין. זי מאַכט ליכטיק און נעמט אַראָפּ פון זיך דעם מאַנטל.

מע קלאַפּט אין טיר.

אננא: ביטע.

עס קומט אריין די שכנטע.

שכנטע: דער אלארם האָט אייך אויפן וועג געפּאַקט?

אַננאַ: איך בין גראַד צום הויז דערגאַנגען.

שכנטע: ווייל איך האָב אייך אין שוץ־קעלער נישט געזען. אייער מאַן, קענטיק, איז אויך נאָך פון דער אַרבעט נישטאָ...

אננא: ער דאַרף באַלד אָנקומען.

שכנטע: ס'איז זייער געפערלעך היינט צו ארבעטן אין דער עלעקטרא־סטאַנציע. זי ווערט דאָך יעדן טאָג באָמבאַרדירט.

א נ נ א: וואָס קאָן מען מאַכן.

ש כ נ ט ע: (זיפצט) קיין טאָג און קיין נאַכט. וואָס וועט אַרויס דערפון?

א נ נ א: (אויסמיידנדיק) ס'איז קריג, ליבע פרוי.

ש כ נ ט ע: אין די פאַרגאַנגענע פינף יאָר איז דאָך אויך געווען דער קריג. מיר האָבן געלעבט אַזוי רויק, אַזוי גליקלעך. וואָס וועט זיין? וואָס וועט נאָך זיין? זי ווייסן? פעטס און צוקער איז נישט מער צו באַקומען.

א נ נ א: אייער מאַן איז זייער א פּלייסיקער.

ש כ נ ט ע: גלייכער וואָלט ער דאָס נישט געווען, ליבע אנא-מאַרי.

א נ נ א: וואָס רעדט איר?

ש כ נ ט ע: ער האָט זיך צופיל אַנגאַזשירט אין דער פּאָליטיק. (מיט שוידער) ווען די... דיזע קומען... איך שטאַרב איינפאַך פאַר אַנגסט.

א נ נ א: איר זענט נישט איינע, ליבע פרוי.

ש כ נ ט ע: וואָס קומט דערפון אַרויס? מיין זאָרג, ליבע אַננאַ-מאַרי, מיין זאָרג — זי פירט מיך איינפאַך פון זינען אַראָפּ. מיין ווירטשאַפט... (וויינענדיק) מיינע קינדער... (שעפטשענדיק) מע זאָגט — זיי זענען נ אָ נ ט. זייער נאָנט. מיין גאָט! שוידערהאַפט! אַזעלכע ווילדע, אַזיאַטישע אַרמייען. שוואַרצע, געלע. און אַזעלכע גרויזאַמע. פון די שטעט, וואָס זיי פאַרנעמען, נעמען זיי זאָפאָרט צו אַלע פרויען, זאָגאַר מינדעריעריקע. (וויינט) מיין קליינע ליזכען. מיין קליינע וויקי. דערבאַרם זיך גאָט-פאָטער!

א נ נ א: באַרויקט איך, ליבע פרוי. מיר קעמפן דאָך פאַרן פאָטערלאַנד!

ש כ נ ט ע: פאָטערלאַנד... קיין פעטס מער, קיין צוקער. אַזעלכע געפאַרן.

פון וויטן דערגייט אַהער אַ קינדערישע שטימע, וואָס רופט:

מו—ו—טי!

איך גיי! איך גיי! (צו אננא) וואָס וועט זיין?

גייט אָפּ.

אַננאַ באַגלייט זי צו דער טיר.

י אָ ה אַ ן קומט אַריין, הינטער אים אַ מיטליעריקער מאַן אין שטאַרק אָפּגעטראָגענע אַרבעטער-מלבושים, מיט אַ קעסטל אַרבעט-מכשירים הינטערן אָרעם.

א ר ב ע ט ע ר: גוטנאָוונט!

יאָהאַן גיט אַננאַן א צייכן מיטן בליק. זי גייט אָפּ.

יאָהאַן: (נעמט ארויס פון מכשירים-קעסטל א צוואַנג. ציט אראָפּ די איזאָליר־גומי פון די הענטלעך. באַטראַכט זיי). גוט!

עד גייט אָפּ אין צווייטן צימער. באַלד קערט ער זיך אום צוריק, מיט צוויי בייגעלעך געדיכטע פּאַרשריבענע ביבולע. ער וויקלט זיי פאָרזיכטיק ארום די הענטלעך פון דער צוואַנג און ציט צוריק ארויף די איזאָליר-גומי.

אַרבעטער: (שרייבט אויס א רעכנונג. דערלאַנגט אים מיט אַ שמייכל יאָהאַנען) דאָס איז פאַרן טיש-לאָמפּ.

יאָהאַן: (שמייכלט) פאַרשטענדלעך, ווילהעלם!

אַרבעטער: (נעמט פון אים די צוואַנג און לייגט זי צוריק אין מכשירים-קעסטל) אויף ווידערזען! יאָהאַן!

יאָהאַן: אויף ווידערזען, ווילי.

דריקן זיך די הענט.
ארבעטער אָפּ.
אַננאַ קומט צוריק. יאָהאַן פאַרלעשט דאָס ליכט. ער קוקט ארויס אויפן גאַס דורכן פענצטער.

יאָהאַן: (ארויסקוקנדיק) וואָס האָט זי געוואָלט?

אַננאַ: זי וויינט. עס דערבענטערט זיך, זאָגט זי...

יאָהאַן: ווי די שיף־שטשורעס. זיי דערשפּירן די ערשטע, וואָס עס קומט אָן.

אַננאַ: (שטיל) אָ, מיר זאָלן דאָס נאָר דערלעבן!

יאָהאַן: (קוקט אַרויס, רעדט פאַר זיך) גייט אַריבער די גאַס, פאַר־קערעוועט אויף לינקס. גוט. ער וועט גליקלעך דערגיין. (פאַרציט גענוי דאָס געדיכטע טוך צוריק איבערן פענצטער. קערט זיך אום צו אננאַן. נעמט זי ארום) מיר וועלן עס דערלעבן! מיר מוזן עס דער־לעבן! (קושט זי) אננאַ — באַלד קומט צו אונדז א גאַסט. (ער גייט אָנצונדן דאָס ליכט).

אַננאַ: (מיט ווייטיק) אַ גאַסט... און וואָס איז מיט העלענען? אַזוי פיל צייט, און קיין וואָרט נישטאָ פון איר. קיין צייכן.

יאָהאַן: איידער דו קוקסט זיך ארום, איז זי דאָ!

אַננאַ: (אויסער זיך) דו שפּאַסט נישט, יאָהאַן! זי איז דאָ! ווו איז זי?

יאָהאַן: (צאַרט) רויק, אננאַ.

אַננאַ: אָ!

העלענע באַווייזט זיך אין טיר. אַננאַ לויפט איר אַנטקעגן.
זיי פאַלן זיך אין די אָרעמס.

א נ נ א: העלענע!

זיי קושן זיך.

פ ו י ז ע

א נ נ א: אזוי לאנג האסטו געלאזט ווארטן אויף זיך! (טוט איר אויס דעם מאנטל) יאהאן זאל עס א ווארט דערמאנען פריער.

י א ה א ן: איך האב געהאלטן פאר ריכטיקער, איר זאלט זיך נישט טרעפן.

א נ נ א: איך האב אזוי פיל איבערגעקלערט! (צו העלענען) וואס ביסטו איצט אזוי אומעטיק? דו פרייסט זיך גארנישט מיט מיר! איך בין אזוי גליקלעך! קום זעץ זיך.

אלע דריי זעצן זיך צום טיש. אננא קוקט אויף יאהאנען און העלענען. דער שמייכל פארשווינדט פון איר געזיכט. א געוואלטיקע אומרויקייט באהערשט זי. זי באמיט זיך צו אונטערדריקן זי.

י א ה א ן: (צו העלענען) מע האט מיר איבערגעגעבן וועגן דיינע באמיונגען אפצוזוכן אונדז; וועגן דיין ארבעט...

ה ע ל ע נ ע: איך האב זיך נישט פארגעשטעלט, אז מאנאטנלאנג וועט נעמען ביז איך וועל אייך אויפזוכן.

פ ו י ז ע.

א נ נ א: (בלאס. שטיל) האסטו א סך צו דערציילן, העלענע? דערצייל.

ה ע ל ע נ ע: (קוקט ווייט פאר זיך) וואס זאל איך דערציילן דיר, אננא?

א נ נ א: דערצייל דאס, וואס איך מוז וויסן. זיי לעבן?

ה ע ל ע נ ע: זיי זיינען נישטא מער צווישן אונדז. ווען איך בין ארויסגעפארן פון דער היים, באלד נאכן דערהאלטן דעם פאטערס בריוו, איז די מאמע שוין נישט געווען.

אננא בייגט אראפ דעם קאפ. פארבאהאלט דאס געזיכט אין די הענט.

מיין מוטער האט מיטגעהאלפן צו דעם. איך האב זי נישט געקאנט, די מוטער. כ'בין דאך געפארן צו איר וועגן הילף. עריק איז געווען מיט מיר — ער האט געגעבן נישט געוואוסט דעם ציל פון מיין רייזע.

איך האָב געמיינט, אַז איך וועל געפינען ביי אים מיטהילף, ליידער! איך האָב איבערגעריסן מיט זיי.

אַננאַ שטייט אויף. זי גייט צום פענצטער און בלייבט שטיין מיטן רוקן צום טיש. זי ווישט מיט אַ טיכעלע די אויגן, דאָס געזיכט, וואָס איז ביי איר פאַרגאָסן מיט טרערן.

אַ נ נ אַ: ווי אַזוי האָט ער אויסגעזען?

ה ע ל ע נ ע: שטאַרק געעלטערט.

אַ נ נ אַ: עלנט. אָרעם. פאַרלאָזן.

ה ע ל ע נ ע: ער איז געווען אַלץ מיט זיינע האַפענונגען, מיט זיין גלויבן. ער איז זיכער געווען, אַז אַרויסגעפירט פון טאָפּ האָבן אים עס־עס־אָוועס אויס מענטשלעכקייט. זיין איינציקע זאָרג איז געווען — די טאָנטע ראָזאַ... ער האָט נישט געוווסט, אַז...

פּ ױ ז ע.

אַננאַ קערט זיך אום פון פענצטער. זי גייט צו העלענען. העלענע שטייט אויף פון אָרט.

אַ נ נ אַ: (נעמט זי אַרום) נו, וואָס? זיי זיינען אומגעקומען, ווי הונדערטער טויזנטער אַנדערע. (העלענע צעוויינט זיך) באַרויק זיך, העלענע. מ י ר האָבן דאָך אַנדערש געוואָלט.

אַננאַ פירט זי, האַלב אַרומגענומען, צום צווייטן צימער. ביידע אָפּ.

יאָהאַן לעשט אויס דאָס ליכט אין צימער ער מייסטרעוועט ביי דער וואַנט אונטערן פענצטער־פּאַראַפּעט. אַ רויט לעמפּעלע צינדט זיך אָן. עס הערט זיך אַ שטיל גערויש פון אַ ראַדיאָ־אַפּאַראַט.

פון צווייטן צימער קומען אַריין אַננאַ און העלענע.

אַ נ נ אַ: (פליסטערט) שוין?

י אָ ה אַ ן: (שטיל) נאָך צוויי־דריי מינוט.

אין דרויסן צעוואָיען זיך די אַלאַרם־סירענעס. עס הערט זיך דער רויש פון שווערע לופט־מאָטאָרן, וואָס דערנענטערן זיך. אַ מעכטיקער אויפרייס הערט זיך פון נישט ווייט. יאָהאַן פאַרהייבט פאַרזיכטיק דאָס טוך, וואָס פאַרהענגט דאָס פענצטער.

דאָס צימער ווערט פאַרפליוצט מיט אַ רויט ליכט פון אַ
באַנטער מעכטיקער שריפה, וועלכע באַלייכט שאַרף די קאָנ-
טורן פון די גאָטישע געביידעס אין שטאָט.
אַננאַ, יאָהאַן און העלענע שטייען אַרומגענומען, פאַרגאָסן
פון דעם רויטן ליכט און קוקן ווי פאַרגאַפט צו דעם פייער,
וואָס מיט יעדן ווייטערדיקן אויפרייס ווערט עס אַלץ
שטאַרקער און שטאַרקער.
פון ראַדיאָ-אַפּאַראַט דערגייען ווייטע טענער פון סאָוויעטישן
הימן...

פ אַ ר ה אַ נ ג.

ליגניץ — דושניקי — ווראָצלאַוו 1947/48 — 1950

ביכער דערשינען אין פארלאג „יידיש בוך"

ביים צ"ק פון די יידן אין פוילן

1. „מלכות געטאָ" — נאָוועלן פון ישעיהו שפיגל
2. „דער מענטש וועט גוט זיין" — משלים פון ל. אָליצקי
3. „מיט אַש אויפן קאָפּ" — לידער פון א. זאַק
4. „אויף די חורבות" — פּאָעמע פון חיים גראַדע
5. „אַ בוים אין ווינט" — דערציילונגען פון י. אָקרוטני
6. „מלך שאול" — ביבלישע טראַגעדיע פון י. אשענדאָרף
7. „יידן אָן געלע לאַטעס" — סקיצן פון ה. סמאָליאַר
8. „דער אָפּגרונט רוישט" — לידער פון גוטע גוטערמאַן
9. „אַ ייד צווישן פויערים" — פּיעסע פון ש. דיאַמאַנט
10. „דורך שאָטן און שיין" — לידער און פּאָעמען פון בינעם העלער
11. „אַ פענצטער צו דער וועלט" — לידער פון פסח בינעצקי
12. „צו לויטערע ברעגן" — לידער פון רייזל זשיכלינסקי
13. „רואינען אין זון" — לידער פון לייב מאָרגנטוי
14. „אין אַ פּוסטער שטאָט" — דערציילונגען פון יצחק גוטערמאַן
15. „דער וועג פון פּיין" — דערציילונגען פון ד. האָפנונג
16. „שרייבער און ביכער" — קריטיק פון דוד ספאַרד
17. „פלעמלעך אין דער נאַכט" — לידער פון לייבל קופּערשמיד

18. „משלים־בוך" — פון ל. אליצקי

19. „יידישע שרייבער אין דער היים" — עסייען פון אפרים קאנאנאווסקי

20. „דער מענטש האט געזיגט" — א כראניק פון א. גאזשאנסקי

21. „און געווארן איז ליכט" — לידער פון ישעיהו שפיגל

22. „פרילינג אין פוילן — לידער פון בינעם העלער

23. „די יידישע ליטעראטור ביז די קלאסיקער" — פון ש. לאסטיק

24. „די יידישע טראגעדיע אין דער פוילישער ליטעראטור" פון ב. מארק.

25. „פון קרילאווס משלים" — ל. אליצקי.

26. „געזאמלטע שריפטן" פון י. מ. ווייסנבערג.

27. „אלמאנאך פון דער פוילישער ליטעראטור.

28. „אויף היימישער ערד" — פון וו. ה. איוואן.

29. „פעלדער גרינען" — פון א. רייזמאן.

רעדאקטארן פון פארלאג:

ל. אליצקי ד. ספארד